

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

26E JAARGANG

WOENSDAG 9 APRIL 1941

No. 1316

COMMISSIE VAN REDACTIE:

J. G. Koopmans, P. Lieftinck, N. J. Polak, J. Tinbergen
en F. de Vries.

Secretaris van de Redactie: M. F. J. Cool.

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam-W.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408 (ten name van
„Economisch-Statistische Berichten”).

Abonnementsprijs voor het weekblad, waarin tijdelijk
is opgenomen het Economisch-Statistisch Maandbericht.
franco p. p. in Nederland f 21*.— per jaar. Buitenland en
koloniën f 23.— per jaar. Abonnementen kunnen met elk
nummer ingaan en slechts worden beëindigd per ultimo van
elk kalenderjaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en
leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen
het weekblad gratis en genieten een reductie op de verdere
publicaties. Adreswijzigingen op te geven aan de Redactie.

Advertenties voorpagina f 0.50 per regel. Andere pagina's
f 0.40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief.
Administratie van advertenties: Nijgh en van Dittmar N.V.,
Uitgevers, Rotterlam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Post-
chèque- en girorekening Nr. 145192. Adres te Rotterdam:
Erasmushuis, Tel. Nr. 31696.

BERICHT.

In verband met de a.s. feestdagen zal het volgende
nummer een dag later verschijnen.

INHOUD:

	Blz.
De Emissiebank te Brussel door Dr. F. H. Repelius	236
De personeelvoorziening van de overheid door Mr. H. J. Morren	238
Waarom bij de cultuurtechnische werken alleen werk- loozen geplaatst? door Mr. J. Barents	239
Vakopleiding voor het bankwezen door Mr. L. de Block	241
De Nederlandsch-Indische tinpositie door J. Willems	244
Banken en beurzen in België door Dr. H. Schwarz	245
Ingezonden stukken.	
De regeling der hypotheekrenten door C. L. G. van Deutekom	247
Ontvangen boeken en brochures	247
Overheidsmaatregelen op econo- misch gebied	248
Maandcijfers	
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen	248
Statistieken	248
Bankdisconto's — Geld- en Wisselkoersen — Bank- staten	249-250

GELD- EN KAPITAALMARKT.

De toestand op de *geldmarkt* geeft voor het oogenblik
geen aanleiding tot bijzondere opmerkingen. Wat betreft
het verdere verloop, kan men nu met vrij groote zeker-
heid voorspellen, dat de nieuwe regeling van het betalings-
verkeer met Duitschland moet leiden tot een verruiming
van de markt. Immers voorzoover de loopende posten
op de betalingsbalans tusschen beide gebieden voor ons
een actief-saldo vertegenwoordigen, zal dit niet meer,
zooals voorheen, leiden tot een schatkistfinanciering,
maar wel zal, evenals voorheen, dat bedrag aan de markt
worden toegevoerd. De centrale bank zal in dit opzicht
de plaats van de schatkist innemen, in dier voege, dat
het bedrag aan Reichsmark, dat op de wisselmarkt aange-
boden wordt, voorzoover het de vraag overtreft, door De
Nederlandsche Bank zal worden opgenomen. Hoe groot het
aldus aan onze markt toegevoerde bedrag zal zijn, hangt
uiteraard mede af van de activiteit van Duitse koopers
op onze kapitaal- en goederenmarkten. Zou die activiteit
den omvang blijven aannemen, die in de afgelopen week
op enkele dagen te constateeren was, dan zou een belang-
rijke verruiming van de geldmarkt het gevolg kunnen zijn,
omdat dan immers zoowel loopende als kapitaalposten
van de betalingsbalans hun invloed zouden uitoefenen.
Overigens geldt de vorenstaande conclusie, wat betreft
het effect op de geldmarkt, slechts onder het voorbehoud,
dat de biljettenomloop onveranderd blijft. Stijgt deze nl.
verder, dan zou het geldmarktverruimende effect der ge-
noemde factoren daardoor geheel of ten deele gecompenseerd worden.

De *obligatiemarkt* heeft in de verslagperiode vrij groote
fluctuaties te zien gegeven, met dien verstande, dat het
koerspeil in elk geval over de geheele linie belangrijk
hooger is gesloten dan de opening aan het begin van de
week. De 3-3½ pCt. Nederland bereikte in den loop van
de week een koers van om en nabij de 91 pCt., terwijl
de week werd geëindigd op een koers van circa 88 pCt.
De 4 pCt. leening 1941 kwam boven de 98 en sloot de week
op 97½ pCt. De krachtige koersstijging kan vrijwel ge-
heel op rekening worden gesteld van aankopen voor
Duitse rekening, welke een aanzienlijken omvang be-
reikten. De belangstelling der Duitse koopers bestond
vooral voor de relatief laagstaande fondsen, als b.v. obli-
gatiën Rotterdam en de gestaffelde staatsleening; zelfs
integralen werden gekocht. De stijging van de leening
1941 is niet zoozeer een direct gevolg van Duitse aan-
kopen in dit materiaal, doch veeleer een aanpassing
aan het algemeen verhoogde koerspeil. De zeer snelle
stijging van het obligatiekoerspeil in de eerste helft van
de week kon zich, zooals reeds opgemerkt, in de tweede
helft niet handhaven.

De *aandelenmarkt* vertoonde een soortgelijk verloop:
een buitengewoon krachtige stijging van het koerspeil
in de eerste helft van de week en een reactie in de tweede
helft. Per saldo blijft ook hier het koersniveau aan het eind
van de week zeer belangrijk boven dat van het begin der
week, maar tevens ver beneden het hoogste punt.

DE EMISSIEBANK TE BRUSSEL.

De Nationale Bank — van oudsher de centrale bank van België — had, bij kennisgeving in den Moniteur Belge van 17 Mei 1940, haar zetel verplaatst naar de vestigingsplaats der regering. (Deze zetelverplaatsing werd op 15 Juli 1940 weer ongedaan gemaakt). Bij de bezetting bleek, dat niet slechts de goudvoorraad nagenoeg in zijn geheel naar het buitenland was overgebracht, maar dat ook de meeste overige mobiele waarden, waaronder in het bijzonder de voorraden bankbiljetten en de clichés voor de vervaardiging daarvan, niet meer aanwezig waren, terwijl het personeel vertrokken was. Met het oog op deze omstandigheid werd het door de bezettingsautoriteiten noodzakelijk geoordeeld een nieuwe centrale bank in het leven te roepen. Weliswaar hadden de centrale Reichskreditkasse te Brussel en haar kantoren in de provincie in de eerste behoeften aan betaalmiddelen voorzien, maar zij waren, daar zij in de eerste plaats bestemd waren als kassiers voor het bezettingsleger, niet voldoende geoutilleerd om de functies eener centrale bank op zich te nemen.

Organisatie der Emissiebank.

De Emissiebank te Brussel is in het leven geroepen bij de verordening van den militairen bevelhebber van België en Noord-Frankrijk d.d. 27 Juni 1940. De Bank is een naamloze vennootschap naar Belgisch recht, gevestigd te Brussel, met een aandelenkapitaal van frs. 150 miljoen, waarop 20 pCt. is gestort. Haar directie bestaat volgens de verordening uit een president en twee of meer plaatsvervangers. De raad van commissarissen bestaat, behalve uit de directie, uit twintig, eveneens door de algemeene vergadering gekozen, leden; hij stelt, op voorstel van den president, de rentetarieven en het jaarverslag goed, en dient den president van advies.

Verhouding tot de bezettende overheid.

De benoeming van alle leden van den raad van commissarissen behoeft de goedkeuring van den militairen bevelhebber: in geval deze zijn goedkeuring tot tweemaal toe aan bepaalde benoemingen heeft onthouden, kan hij „ihm genehme Personen” aanstellen; hij is voorts te allen tijde bevoegd eenmaal benoemde of aangestelde personen te ontslaan.

Voorts zijn belangrijke functies bij de Emissiebank toegelend aan den door het militaire gezag bij de Nationale Bank aangestelden commissaris. Niet slechts worden de directeuren der bijkantoren benoemd en wordt de honorering van de, niet tot de directie behorende, commissarissen vastgesteld in overleg met hem, en behoeven de statuten der Bank zijn goedkeuring, maar ook aan alle belangrijke handelingen van de Bank — in het bijzonder de credietverleening en de vaststelling der rentetarieven — dient hij zijn goedkeuring te hechten. Ook kan hij zelf het initiatief nemen tot het treffen van maatregelen binnen het kader van de aan de Bank opgelegde taak. Dat hij, ten slotte, bevoegd is kennis te nemen van alle transacties der Bank, en dat de Bank verplicht is hem regelmatig op de hoogte te houden van haar bedrijf, spreekt na het voorafgaande vanzelf.

In dit verband valt op te merken, dat genoemde commissaris, behalve zijn functie bij de centrale banken, de directie uitoefent van het Bankcontrôlebureau, ingesteld bij de verordening van 26 Juni 1940, en voorts belast is met de leiding der geld-, bank-, beurs- en verzekeringsaangelegenheden van de economische afdeling van het militaire bestuur van België en Noord-Frankrijk.

Werkkring der Bank.

De werkring der Bank omvat de voor een centrale bank gebruikelijke transacties, waarbij het de aandacht trekt, dat de goudhandel als zoodanig niet is genoemd.

Voor open-markt-transacties is de mogelijkheid geopend ten aanzien van obligaties van de schatkist, de provincies en de staatsbedrijven, die op het oogenblik van aankoop minder dan één jaar hebben te loopen. De bepalingen omtrent de verstrekking van voorschotten zijn zeer soepel geredigeerd: het onderpand moet „gepast” zijn en de looptijd mag in den regel niet langer dan zes maanden bedragen. Alle banktransacties voor rekening van derden zijn toegestaan; in het bijzonder worden vermeld incassering en behandeling van documentaire credieten. Het accepteren van wissels is verboden. Niet in de verordening voorziene transacties mogen alleen met uitdrukkelijke goedkeuring van den commissaris voor de Nationale Bank worden uitgevoerd.

De Bank is verplicht, als kassier en bankier voor de bezettende overheid te fungeren en voor de afwikkeling van het betalingsverkeer tusschen de overheidskassen in België zorg te dragen, een en ander tegen kostprijs.

Dekkingsvoorschriften.

Reeds werd aangestipt, dat de goudhandel in de verordening niet voorzien is; in de dekkingsvoorschriften komt nog duidelijker tot uitdrukking, dat men een valuta heeft willen creëren, die geheel los van het goud staat. Voorschriften omtrent de inwisselbaarheid van de biljetten der Bank — die wettig betaalmiddel zijn — ontbreken dan ook geheel, terwijl als dekking slechts zijn voorgeschreven de vorderingen, die de Bank door open-markt-transacties, discontering of verleening van voorschotten verkrijgt, en voorts haar vorderingen op de Nationale Bank, munten en deviezen (waarbij speciaal in de verordening is vermeld: in het bijzonder Duitsche betaalmiddelen, Deutsche Reichskreditkassenscheine, zoomede saldi bij de Deutsche Reichsbank, de Deutsche Verrechnungskasse of de Reichskreditkassen).

Het in werking treden der Emissiebank.

De Emissiebank kon reeds op 15 Juli 1940 haar loketten openen. Zij deed zulks in de gebouwen en hoofdzakelijk met de directie en het personeel van de Nationale Bank, die intusschen, met ingang van denzelfden datum, haar zetelverplaatsing ongedaan had gemaakt. Door dit feit was reeds op den dag, waarop zij haar werkzaamheden begon, de voornaamste reden van bestaan voor de nieuwe centrale bank weggevalen. Sedertdien heeft de Nationale Bank haar oude functies in vollen omvang hervat, en wanneer in het volgende de operaties der Emissiebank zullen worden geanalyseerd, is zulks slechts mogelijk door deze telkens te vergelijken met de corresponderende operaties van de Nationale Bank.

Analyse van de operaties der Emissiebank.

Voor een analyse van de operaties der Emissiebank staan de sedert korten tijd gepubliceerde weekstaten van dit instituut ter beschikking, aangevuld door de meer gedetailleerde balans per 31 December 1940. De Nationale Bank heeft de publicatie harer weekstaten hervat; voor deze instelling is de gedetailleerde balans echter per 25 December 1940 opgemaakt.

In het overzicht op blz. 237 bovenaan zijn de voornaamste posten opgenomen van de weekstaten van beide centrale banken per 27 Februari 1941.

De goudvoorraad berust vrijwel geheel in het buitenland: op 25 December 1940 was van het bezit der Nationale Bank slechts frs. 8,2 miljoen in België aanwezig, terwijl de (geheel in het land aanwezige) voorraad van de Emissiebank slechts frs. 1,0 miljoen groot was.

Ten aanzien van het vreemde geld blijkt uit de cijfers per 25 December 1940, dat de Nationale Bank, op een te verwaarloozen bedrag na, slechts Reichskreditkassenscheine in kas had. De Emissiebank bezat op 31 December 1940 frs. 17,4 miljoen aan evengenoemde betaalmiddelen en frs. 650,5 miljoen „andere”. Noch de oorsprong, noch de sa-

*Voornaamste posten van de weekstaten per 27 Februari 1941
(in miljoenen Belgische francs)*

Omschrijving der posten	Nationale Bank ¹⁾	Emissiebank ¹⁾	Totaal
<i>Activa:</i>			
Goud	21.654,7	1,0	21.655,7
Vreemd geld	2.256,1	645,6	2.901,7
Vorderingen in valuta	49,8	1.413,2	1.463,1
Vorderingen in valuta op de Reichskreditkassen	0,2	220,2	220,4
Vorderingen in francs op de Reichskreditkassen	—	450,0	450,0
Credieten aan het bedrijfsleven	856,8	61,2	918,0
Credieten aan den Staat	9.770,7	3.059,4	12.830,1
Overheidskosten	1.843,5	—	1.843,5
<i>Passiva:</i>			
Bankbiljetten	37.045,0	—	37.045,0
Creditsaldi in rekening-courant	1.501,2	348,5	1.849,7
Postchèque dienst	—	3.270,8	3.270,8

¹⁾ Bovendien komt op den staat van de Nationale Bank een vordering op de Emissiebank voor, ten bedrage van frs. 2.236,3, die uiteraard op den staat van de Emissiebank als een schuld parisseert.

menstelling van dezen laatsten post is extern vast te stellen; slechts valt aan te teekenen, dat hij zich opmerkelijk stabiel ontwikkeld heeft, met een licht dalende tendentie.

De vorderingen in valuta bestaan, voor wat de Nationale Bank betreft, uit nostrosaldi bij buitenlandsche correspondenten; zij zijn uit den aard der zaak slechts aan uiterst geringe wijzigingen onderhevig. Anders is het gesteld met de vorderingen in valuta van de Emissiebank, die hoofdzakelijk bestaan uit een saldo bij de Deutsche Verrechnungskasse. Dit saldo vindt hierin zijn oorsprong, dat de stortingen in de Belgisch-Duitsche Clearing te Berlijn die te Brussel aanmerkelijk overtreffen, terwijl de achterstand, die hierdoor in de uitbetalingen in België zou ontstaan, wordt voorkomen, doordat de Emissiebank de vorderingen der Belgische exporteurs op de Verrechnungskasse overneemt en aldus een crediet aan Duitschland verleent. Het totaal der vorderingen in vreemde valuta der Emissiebank — waarin ook een saldo bij de Deutsche Reichsbank tot een gering bedrag (op 31 December 1940: frs. 23,1 miljoen) begrepen is — steeg van frs. 900,5 miljoen bij het begin des jaars tot frs. 1.443,8 miljoen op 20 Februari 1941, om daarna weer eenigszins te dalen.

Naast deze vorderingen in valuta staat het gedeelte der vorderingen op de Reichskreditkassen, dat in Rijksmarken is uitgedrukt. Het betreft hier waarschijnlijk door de centrale banken overgenomen vorderingen, die derden op de Reichskreditkassen hadden verkregen. Bij het begin des jaars frs. 564,5 miljoen bedragend, zijn deze vorderingen thans tot frs. 227,4 miljoen gedaald; zij komen vrijwel uitsluitend voor in de boeken van de Emissiebank.

De Emissiebank heeft voorts een crediet in francs ter hoogte van frs. 450,0 miljoen ten behoeve van de Reichskreditkassen geopend, teneinde deze in staat te stellen, de haar aangeboden Reichskreditkassenscheine tegen Belgisch geld in te wisselen. Uit de balans per 31 December 1940 blijkt, dat de Reichskreditkassen op dien datum met een creditsaldo van frs. 605,2 miljoen voorkwam, waardoor niet slechts het geheele bovengenoemde crediet werd gecompenseerd, maar zelfs een netto tegoed van frs. 155,2 miljoen resulteerde. Men heeft hier waarschijnlijk te doen met de opbrengst van aan de bezettingsautoriteiten in francs betaalde boeten of andere heffingen. De post creditsaldi in rekening-courant van de Emissiebank fluctueert zeer sterk; het verloop der cijfers wettigt de conclusie, dat de Reichskreditkassen bij tijd en wijle over

het grootste gedeelte van het evengenoemde crediet gedisponeerd heeft, en dat een netto creditstand in den laatsten tijd niet meer is voorgekomen.

De verleening van credieten aan het bedrijfsleven speelt bij de Emissiebank, met (op 27 Februari 1941) frs. 61,2 miljoen, tegen frs. 856,8 miljoen bij de Nationale Bank, slechts een zeer ondergeschikte rol. Blijkens de cijfers per einde 1940 vormden van deze credieten de voorschotten en beleeningen het hoofdbestanddeel; bij de Nationale Bank geschiedt de credietverleening aan particulieren hoofdzakelijk in den vorm van discontering van wissels (de disconto's maakten bij deze instelling 82,4 pCt.; bij de Emissiebank slechts 18,1 pCt. der totale credieten aan het bedrijfsleven uit).

De weekstaten vermelden voorts credieten aan den Staat en aan openbare lichamen. De facto zijn de hieronder begrepen credieten vrijwel uitsluitend aan den Staat verleend; zij bevatten als voorschotten aan openbare lichamen slechts de tegoeden der beide centrale banken bij den Postchèque dienst, en, voor een bedrag van frs. 180,0 miljoen, door den Staat gegarandeerde wissels, die officieel tot de staatschuld worden gerekend. De vorderingen der Nationale Bank op den Staat zijn opgenomen onder evengenoemden post, die het korte, en voor het overige onder den post overheidsfondsen, die het lange papier omvat. Het door de Nationale Bank overgenomen korte papier maakte per einde 1940 59,9 pCt. van de binnenlandsche vlottende schuld uit. Het bezit aan obligaties is — voor een onveranderd bedrag van frs. 550,0 miljoen — verworven krachtens de wet van 19 Juli 1932, terwijl het resteerende, wisselende, bedrag is aangekocht op grond van de bankwet, die in artikel 17 (9) den aan- en verkoop van ter beurze genoteerde staatsobligaties veroorlooft.

Bij de Emissiebank is het crediet aan den Staat belichaamd in een renteloozen schatkistbon zonder bepaalden looptijd, ter hoogte van frs. 3.059,1 miljoen. Deze werd op 3 Augustus 1940 aan de Bank uitgereikt uit hoofde van het op dien dag door haar aan den Staat gecrediteerde bedrag der postchèquesaldi van particulieren, naar den stand per den genoemden datum. Bij deze gelegenheid werd bepaald, dat het tegoed der particulieren bij den Postchèque dienst voortaan bij de Emissiebank zou berusten; na aftrek van het evengenoemd crediet aan den Staat en van het gedeelte, dat zij voor rekening van den Dienst belegt, kan zij over dit tegoed vrij beschikken. Op 27 Februari 1941 was van het totale tegoed ad frs. 3.877,3 miljoen een bedrag van frs. 606,5 miljoen belegt, zoodat de Dienst in den weekstaat van de Emissiebank met een creditsaldo van frs. 3.270,8 miljoen voorkwam. Na aftrek van het voorschot aan den Staat, ter hoogte van frs. 3.059,1 miljoen, bleef dus een bedrag van frs. 211,7 miljoen te harer vrije beschikking. (Volledigheids halve zij hierbij in herinnering gebracht, dat beide centrale banken haar tegoeden bij den Postchèque dienst — tezamen met haar bezit aan pasmunt — als voorschotten aan den Staat opnemen, vandaar, dat bij de Emissiebank het voorschot aan den Staat voor een bedrag te boek staat, dat steeds iets hooger is dan de zoeven genoemde vaste som van frs. 3.059,1 miljoen).

De posten „bankbiljetten” en „voorschot aan de Emissiebank” komen alleen bij de Nationale Bank voor, een creditsaldo van den Postchèque dienst alleen bij de Emissiebank.

De rekening-courant saldi kwamen, voor wat de Emissiebank betreft, reeds ter sprake. Bij de Nationale Bank kwam de Staat op 25 December 1940 met een klein creditsaldo voor; de groote meerderheid stond op naam van anderen.

Functies van de Emissiebank.

Op grond van het bovenstaande kan geconcludeerd worden, dat de Emissiebank in hoofdzaak belast is met de financiering van den clearing-achterstand en van een vas-

ten post aan vreemd geld, waarvan de oorsprong onbekend is. Daarnaast financiert zij de Reichskreditkasse, in zoverre als zij bepaalde credieten, welke door deze instelling waren verleend, heeft overgenomen, en voorts een crediet heeft geopend ten behoeve van de omwisseling van Reichskreditkassenscheine in francs.

Voor de financiering van het particuliere bedrijfsleven speelt de Emissiebank een zeer ondergeschikte, voor die van den Staat in het geheel geen rol. Van het totaal der door de centrale banken aan het bedrijfsleven verstrekte credieten nam de Emissiebank op 27 Februari 1941 slechts 6,8 pCt. voor haar rekening. De Staat is door de inschakeling van de Emissiebank ten aanzien van het gebruik der gelden van den Postchèquedienst in een ongunstiger positie gekomen: hij beschikt thans nog slechts over het per 3 Augustus 1940 gefixeerde bedrag van de particuliere saldi bij dien dienst, terwijl voorheen de bedoelde saldi integraal in de schatkist berustten.

De Emissiebank geeft geen eigen biljetten uit, doch verkrijgt de noodige middelen voor een klein gedeelte in den vorm van het te harer beschikking blijvende surplus der Postchèquegeld en het eventuele netto-tegoed van de Reichskreditkasse, en voor de rest in dien van een voorschot in rekening-courant van de Nationale Bank. Uit deze constructie blijkt, dat de functie van de Emissiebank in hoofdzaak slechts hierin bestaat, dat zij haar intermediair verleent voor de verstrekking van die credieten, welke voor de Nationale Bank zelf niet in aanmerking zouden komen. In deze figuur past geheel de rechtstreekse aankoop van Reichskreditkassenscheine (uit het daartoe vanwege den Staat beschikbaar gestelde crediet) door de Nationale Bank, die geacht kan worden onder den in artikel 17 (2) der Bankwet voorzienen aankoop van buitenlandsche bankbiljetten te vallen.

Dr. F. H. REPELIUS.

DE PERSONEELVOORZIENING VAN DE OVERHEID.

Op den 24sten September 1940 werd een Rijksarbeidsbemiddeling ingesteld, waarmede een belangrijke stap werd gezet op den weg, die voeren kan naar een beter en juist gebruik van onze arbeidskrachten. Het Rijksarbeidsbureau werd het orgaan der openbare arbeidsbemiddeling en zou die taak verrichten met behulp van een aantal gewestelijke arbeidsbureaux en bijkantoren. Daarnaast werd particuliere arbeidsbemiddeling nog slechts met vergunning van de zijde van de overheid toegelaten.

Hij, die arbeidskrachten noodig heeft, is, evenals vroeger, ook nu nog vrij in de wijze, waarop hij deze wil verkrijgen. Hij kan onder zijn vrienden en kennissen zoeken, of hun hulp inroepen, hij kan advertenties-plaatsen, maar ook kan hij van de tusschenkomst van de organen der arbeidsbemiddeling, openbare of particuliere, gebruik maken.

Het gebruik van de arbeidsbemiddeling door de overheid.

Wanneer nu degene, die arbeidskrachten noodig heeft, de overheid zelf is, ligt het voor de hand — zoo zou men althans meenen —, dat zij daartoe in de eerste plaats gebruik maakt van de instelling, die zij zelf in het leven heeft geroepen: de openbare arbeidsbemiddeling. Maar niets is minder waar. Het gebruik van de openbare arbeidsbemiddeling door de overheid is altijd meer uitzondering dan regel geweest. Waar het voorkwam, geschiedde dit in den regel voor de lagere functies. Voor de middelbare en de hogere betrekkingen werd van de organen der openbare arbeidsbemiddeling weinig of geen gebruik gemaakt. Eensdeels was zulks hieraan toe te schrijven, dat degenen, die voor zulke functies in aanmerking kwa-

men, in den regel niet als werkzoekend bij de bedoelde organen waren ingeschreven, anderdeels eigent het instituut der arbeidsbemiddeling zich niet voor bemiddeling voor functies van hooger personeel. Zou men ooit in ernst kunnen meenen, dat een secretaris-generaal of een hoogleeraar, om van vele andere functies te zwijgen, door tusschenkomst van de arbeidsbemiddeling kunnen worden gevonden?

In de verslagen van den Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling (sedert 1940: Rijksarbeidsbureau) over de jaren 1935 t.e.m. 1939 wordt over den omvang van deze bemiddeling het volgende vermeld.

Door de arbeidsbeurzen in plaatsen, waar een districtsarbeidsbeurs was gevestigd, werden in overheidsdienst en semi-overheidsdienst geplaatst in:

	Rijk	Provincie	Gemeenten	Overige overheids- en semi-overheidsdiensten	Totaal
1935	1618	366	14.068	1579	17.631
1936	1957	138	12.849	1511	16.455
1937	2388	136	16.033	1809	20.366
1938	4078	317	17.439	2110	23.944
1939	6970	496	24.391	4358	36.215

Deze getallen betreffen slechts ruim 40 gemeenten, zij het dan de grootste. Men kan echter aannemen, dat in die plaatsen het totale aantal mutaties veel groter is geweest dan de bovenvermelde cijfers aangeven. Toch laten de cijfers zien, dat er in de laatste jaren door de overheidsorganen in toenemende mate van de diensten der openbare arbeidsbemiddeling gebruik is gemaakt.

Van de overige ruim 1000 gemeenten, die ons land telt, zijn geen cijfers omtrent de tusschenkomst der openbare arbeidsbemiddeling bij de voorziening van personeel voor den openbaren dienst bekend. Maar in het algemeen kan men wel zeggen, dat de openbare arbeidsbemiddeling voor het overheidspersoneel nog niet die betekenis heeft, die zij feitelijk zou kunnen hebben.

Men had mogen verwachten, dat als gevolg van de oprichting van het Rijksarbeidsbureau de arbeidsbemiddeling voor overheidspersoneel in andere banen zou worden geleid. Men stelle zich echter de verrassing van velen voor, toen in de Nederl. Staatscourant van 27 Nov. 1940 een besluit van den Secretaris-Generaal van het Departement van Binnenlandsche Zaken van den 25sten dier maand verscheen, waarin bepaald werd, dat in de behoefte aan personeel bij de diensten, bedrijven en instellingen in den ruimsten zin genomen, zoowel van het Rijk, als van de provinciën, de gemeenten en de Nederl. Spoorwegen, zal worden voorzien door aanwijzing van daarvoor geschikte krachten uit bepaalde categorieën van personen en dat deze aanwijzing zal geschieden door het Bureau Overheidspersoneelsvoorziening van genoemd Departement.

Dit bureau oefent dus openbare arbeidsbemiddeling uit, hetgeen te meer verwondert, omdat in het besluit van 24 September 1940 bepaald is, dat het Rijksarbeidsbureau het orgaan der openbare arbeidsbemiddeling is. Beziet men de zaak in het licht van het streven om de arbeidsbemiddeling van één centraal punt uit te leiden — een streven, dat weliswaar door sommigen reeds vóór Mei 1940 verdedigd werd, maar dat eerst door de bezettende macht krachtig op den voorgrond werd geplaatst — dan wordt het geval nog onbegrijpelijker.

M.i. kan de toestand, die thans is geschapen, niet zoo blijven, en zal een oplossing moeten worden gezocht, die de arbeidsbemiddeling recht doet wedervaren.

Inmiddels is het een stap in de goede richting, dat gemeenten, provinciën en Rijksinstellingen zich bij elke vacature, waarin moet worden voorzien, tot één — door de centrale overheid aangewezen — orgaan moeten wenden. Hierdoor kan een efficiënte personeelvoorziening worden bevorderd. Een bezwaar is het echter, dat de kring van per-

sonen, die bij het Bureau Overheidspersoneelsvoorziening is ingeschreven, een zeer beperkte is. Wordt deze kring verruimd — hetgeen men zou kunnen verkrijgen door aanhechting bij het Rijksarbeidsbureau — dan zouden daarmede alle instellingen van publiekrechtelijken of semi-publiekrechtelijken aard niet anders dan gebaat kunnen zijn. Dan kunnen de besten naar voren komen.

En weten de gegadigden, dat zij, om een plaats bij den openbaren dienst te krijgen, zich moeten laten inschrijven bij de organen van het Rijksarbeidsbureau, dan lijdt het geen twijfel, of tal van personen, die zich anders niet tot de openbare arbeidsbemiddeling zouden wenden, doch die alle capaciteiten bezitten om een behoorlijke overheidsbetrekking te vervullen, zullen zich thans bij het Rijksarbeidsbureau laten inschrijven voor het verkrijgen van een plaats in overheidsdienst.

Er komt nog een ander voordeel bij. De plaats, waar de grootste en talrijkste Rijksadministraties gevestigd zijn, is zonder twijfel 's-Gravenhage. Hij, die daar geplaatst wil worden, maar er niet woont, zal zelden van het bestaan van een vacature hooren. De administraties, die van de arbeidsbemiddeling gebruik maken, krijgen alleen gegadigden toegevozen, die bij de arbeidsbeurs te 's-Gravenhage ingeschreven zijn. Degenen, die bij andere beurzen zijn ingeschreven, hebben weinig of geen kans op plaatsing in 's-Gravenhage. Dit alles nu kan veel beter worden, als men beschikt over één centraal bureau, dat de kandidaten van het geheele land inschrijft, zoowel voor plaatsing te 's-Gravenhage als elders. Ik geloof, dat alle partijen bij een dergelijke regeling gebaat zullen zijn.

Het is jammer, dat men bij de instelling van het Bureau Overheidspersoneelsvoorziening niet van een wijderen blik heeft blijk gegeven. De ontwerpers toch van de regeling hebben niet in de eerste plaats de belangen op het oog gehad van de instellingen, die personeel noodig hebben, maar zij hebben vooral bedoeld de overheid af te helpen van gewezen dienaren, die bij andere takken van dienst overcompleet geworden waren en die nu op kosten van den Staat met wachtgeld moeten worden onderhouden (eenige categorieën, als b.v. den Opbouw dienst, ga ik om haar tijdelijk karakter voorbij). Dat bij het betrokken bureau dan ook lang niet altijd de besten ingeschreven staan, is een klacht, die men in de praktijk geregeld hoort. Had men echter verder liggende doeleinden gehad bij de instelling van het Bureau Overheidspersoneelsvoorziening, dan zou dit in het geheel niet onder het Departement van Binnenlandsche Zaken thuis behoord hebben.

Opleiding en selectie van overheidspersoneel.

Ook in meer algemeen zinn moet de wijze, waarop de overheid zich in ons land van personeel voorziet, naar mijn meening onbevredigend genoemd worden. Zij strookt weinig met moderne begrippen. Met name aan de opleiding van hen, die in dienst der overheid een taak wenschen te vervullen, heeft zij tot dusver, in het algemeen gesproken, veel te weinig aandacht besteed.

Voor de gemeente-administratie bestaan weliswaar behoorlijke opleidingen, maar deze zijn aan het particuliere initiatief te danken. Voor het personeel buiten de gemeentesecretarieën — men denke b.v. aan de sociale diensten — is echter weinig gedaan.

De provinciën behoeven in dit verband geen bijzondere vermelding, aangezien het personeel der provinciale griffiën in den regel uit het gemeente-personeel gerecrueteerd wordt, zoodat hier meestal wel van een behoorlijke opleiding kan worden gesproken.

Voor het Rijk geldt dit alles in veel mindere mate. Slechts bij enkele categorieën (b.v. officieren van land- en zeemacht, postambtenaren, belastingambtenaren, landmeters, onderwyzend personeel) bestaan goede opleidingen. Soms worden cursussen gegeven aan reeds in dienst zijnde ambtenaren b.v. gevangenis-personeel). Voor andere groepen blijft echter alles, wat maar eenigszins op een opleiding gelijk,

waardoor de Staat over goed onderlegde ambtenaren kan beschikken, geheel achterwege. Zoo is het een bekend feit, welk een gebrek aan opleiding er bestond voor het personeel van sociale diensten. Van hoe eminent belang was het juist hier om over een keurcorps van ambtenaren te beschikken, doch helaas moet worden gezegd, dat het meerendeel van het personeel weinig onderlegd was. Weliswaar bestaat een „Stichting voor opleiding van maatschappelijke werkers”, die zich ten doel stelt in de gebleken leemte te voorzien, doch ook aan deze valt van de zijde der overheid geen algemeene royale tegemoetkoming ten deel. Het inzicht inzake de noodzaak voor de overheid om mede te werken aan de opleiding van haar dienaren, is, jammer genoeg, nog geen algemeen goed geworden.

In dit verband dient nog melding te worden gemaakt van het streven van enkele instellingen van hooger onderwijs, om de studie en de examens zoo in te richten, dat zij, die deze examens met goed gevolg hebben afgelegd, in het algemeen die capaciteiten bezitten, die hen voor den bestuursdienst, met name wat de hoogere functies betreft, geschikt maken.

Scholing van personeel, ook voor de middelbare, ja, zelfs de lagere functies (post, belastingen, politie, gevangeniswezen, enz.) zal in de toekomst zeer nuttig zijn. Alleen daardoor kan men een corps welonderlegde ambtenaren krijgen, voor wie dan ook meer perspectieven kunnen worden geopend, zoodat zij uitzicht krijgen op een vast ambtelijk dienstverband.

En behalve aan scholing en bemiddeling, moet men ook denken aan de personeel-selectie. Bij vele ondernemingen is deze reeds ingevoerd, maar de overheid is hierbij ten achter gebleven. Toch is een goede personeel-selectie niet in de laatste plaats voor haar van belang. Ik maak volledigheidshalve van deze zaak melding, zonder er dieper op in te gaan.

De conclusie uit het voorgaande is, dat het tijd wordt, dat de personeelvoorziening van de overheid grondig herzien wordt en in overeenstemming wordt gebracht met de eischen van dezen tijd, en tevens, dat de overheid meer aandacht dient te wijden zoowel aan de opleiding als aan de personeel-selectie.

Mr. H. J. MORREN.

WAAROM BIJ DE CULTUURTECHNISCHE WERKEN ALLEEN WERKLOOZEN GEPLAATST?

De cultuurtechnische werken hebben te onzent de laatste jaren zeer in het middelpunt van de belangstelling gestaan. Wij behoeven slechts den naam van het Rapport-Westhoff te noemen om te beseffen, dat die belangstelling zich den laatsten tijd waarlijk niet bepaalt tot de landbouwdeskundigen alleen, maar dat ook bredere kringen zich voor de vraagstukken van landverbetering gaan interesseren.

Men weet thans vrij algemeen, dat er op het platteland werk aan den winkel is op dit gebied, en dat ontginning, herontginning, ruilverkaveling en ontwatering aan vele handen werk kunnen geven, en na afloop van dat werk vruchtbaren grond aan weer *andere* handen. Duizenden en duizenden hectaren Nederlandschen grond komen in aanmerking om tot bouwland te worden ontgonnen of — de zgn. „herontginning” — tot nieuwe vruchtbaarheid te worden gewekt. Een enkele herinnering aan den vroegeren toestand in de omgeving van Staphorst is voldoende om te beseffen, welk een zegenrijke verbetering in de verdeling van den aanwezigen grond de ruilverkaveling kan opleveren. Staphorst was één geval, er zijn er meer, en er bestaan nog verscheidene plaatsen in ons vaderland, waar ruilverkaveling de al te versnipperde percelen bouwgrond

tot levenskrachtiger eenheden zou kunnen samenvatten¹⁾. Het behoeft tenslotte in ons waterland wel geen betoog, dat ook een betere afwatering, op plaatsen, waar de boer door hoogen waterstand niet het volle profijt van zijn grond kan trekken, er toe kan bijdragen om van den in ons land beschikbaren bouwgrond het hoogste nuttig rendement te maken.

Toen in de jaren van depressie — laat ons ruwweg zeggen: het laatste decennium — de arbeidskrachten in het sterk teruglopende Nederlandsche bedrijfsleven eer teveel dan te weinig in aantal werden, en een veront-ruste overheid naar andere werkgelegenheid moest omzien voor het hand over hand wassende werkloozenleger, opende de werkverschaffing de mogelijkheid, dezen overvloed van werkkrachten te combineeren met de groote hoeveelheid werk op cultuurtechnisch terrein, die in ons land nog te verrichten was. Duizenden werkloozen — men is een tijdlang ver over de vijftigduizend heen geweest — werden in de gelegenheid gesteld, tegen redelijke vergoeding hun krachten met de schop in de hand voor het publiek welzijn in te spannen; anderzijds hielp de werkverschaffingsregeling provinciën en gemeenten, particulieren, en vooral daarvoor speciaal geoutilleerde instellingen als de Nederlandsche Heidemaatschappij aan de kans om met rijkshulp allerlei cultuurtechnische werken uit te voeren, waartoe anders geen gelegenheid of financieele mogelijkheid zou hebben bestaan.

Thans echter ligt de zaak ten plattelande eenigszins anders. De cultuurtechnische werken zijn nog wel niet van het tooneel verdwenen, de arbeiders in de werkverschaffing gaan voort, met de spade in de hand Nederland's landbouw mogelijkheden te vergrooten, maar... hun aantal is veel kleiner geworden. Dat ligt voornamelijk hieraan, dat het werkloosheidscijfer, vooral dat van de werkloozen, die geschikt zijn voor het verrichten van cultuurtechnischen arbeid, in ons land de laatste maanden sterk is gedaald, niet in de laatste plaats doordat een groot aantal werkkrachten in Duitschland arbeid is gaan verrichten. Maar het droevige gevolg voor onzen cultuurtechnischen arbeid is maar al te duidelijk: de handen ontbreken om het werk te doen, het werk blijft grootendeels liggen, en dat in een tijd, dat geen enkele krachtsinspanning mag worden nagelaten, om de bodemproductie van ons land tot een zoo hoog mogelijk peil op te voeren!

Dat dit voor de voeding van het Nederlandsche volk in den harten tijd, die waarschijnlijk gaat komen, bedroevende resultaten kan hebben, is zonder meer duidelijk. Men zou zich daar nog bij kunnen neerleggen, als men het gemis aan geschikte arbeidskrachten voor de cultuurtechnische werken als een absolute noodzakelijkheid kon beschouwen. Zulks is echter niet het geval.

Wij zijn thans min of meer gewend geraakt aan den toestand, dat de cultuurtechnische werken worden verricht door groote groepen werkloozen, waaronder zeer velen uit de groote steden. De werkverschaffing heeft het ons bijna als normaal doen zien, dat dit werk ten plattelande voor een zeer groot deel met stedelijke werkkrachten tot stand wordt gebracht.

Het zou echter verkeerd zijn om te denken, dat men van agrarische zijde geen belangstelling zou hebben voor cultuurtechnischen arbeid. Het tegendeel is het geval. Op vele plaatsen op het platteland hunkert men naar den dag, waarop door ontginning, herontginning of afwatering de opbrengstmogelijkheden van het boerenland verbeterd kunnen worden — dat spreekt bijna vanzelf. Maar in boerenkringen ontbreken de arbeidskrachten, om dezen cultuurtechnischen arbeid tot stand te brengen,

evenmin. Menige kleine boer zou gaarne bereid zijn, tegen redelijk loon zijn deel bij te dragen aan de verbetering van onzen landbouwgrond, en met de landarbeiders staat het zeker niet anders.

Er is echter één factor, die een inschakeling van deze agrarische werkkrachten in den ontginningsarbeid, ontwatering, enz., verhindert. Dat is de strikte onderscheiding, die men tot heden maakt tusschen werkloozen, die in de werkverschaffing geplaatst kunnen worden, om daar hun steentje aan het cultuurtechnische werk bij te dragen, en vrije arbeidskrachten, zooals de zoeven genoemde landarbeiders en kleine boeren, die natuurlijk wel aan het werk gezet mogen worden... maar zonder dat de overheid door subsidieering de helpende hand toesteekt.

Vele werkkrachten, wier materieele positie geheel met die van werkloozen overeenkomt, laten zich niet bij de arbeidsbureaux inschrijven, omdat zij vreezen, dan te werk gesteld te zullen worden, ver van huis, aan werk dat het hunne niet is. Het gevolg is, dat een louter formeel onderscheid wordt geschapen tusschen werkloozen en vrije arbeiders, dat door de feiten geenszins wordt gerechtvaardigd.

Het gevolg van dit strikte onderscheid is, nu het aantal werkloozen den laatsten tijd sterk is verminderd, een irrationeele en onbevredigende tegenstelling. Aan den eenen kant zien wij een groote hoeveelheid cultuurtechnische werken, die dringend om uitvoering vragen, doch waar geen of onvoldoende arbeidskrachten voor beschikbaar zijn. Aan de andere zijde staan vele agrarische arbeidskrachten klaar om dezen arbeid, die voor onze voedselproductie van zoo eminente beteekenis is, aan te vatten, mits hun de gelegenheid daartoe slechts wordt geboden. Maar een formeel onderscheid tusschen werkverschaffingsarbeid, waarin de Regeering wel subsidie wil verleenen, en vrijen arbeid, waar zij dat niet doet, houdt een farsch aanpakken van de noodzakelijke werken tegen.

Die grens tusschen werkverschaffing en „vrij” werk heeft al genoeg moeilijkheden in het leven geroepen. Was het niet zoo, dat een boer, die met zijn eigen menschen een eenigszins kostbaren ontwateringsarbeid tot stand wilde brengen, zijn arbeiders eerst werkloos moest maken, om Rijkssubsidie voor dit nuttige werk te kunnen verkrijgen? De vraag rijst daarom, of het niet tijd wordt, deze grens, die historisch zeer wel te verklaren is, maar op het oog enblik haar zin verloren heeft en juist groote moeilijkheden veroorzaakt, te laten vervallen. De vraag stellen is ook hier haar beantwoorden.

Men zou nog kunnen vreezen, dat het subsidieeren van cultuurtechnischen arbeid, die *niet* in werkverschaffing wordt uitgevoerd, de mogelijkheid schept tot het besteden van overheids gelden aan werk, waarop men onvoldoende toezicht kan uitoefenen. Wat is er echter tegen, om dien arbeid, die niet in werkverschaffing wordt verricht, eveneens — zooals met de werkverschaffingsprojecten thans reeds regel is — onder leiding van de Heidemaatschappij of de Grontmij te doen uitvoeren?

Als men een dergelijk systeem kiest, behoeft men niet te vreezen, dat staatsgeld zal worden besteed aan objecten, die onvoldoende deskundig worden uitgevoerd. En men bereikt het groote voordeel, dat de noodige arbeidskrachten worden gevonden voor den cultuurtechnischen arbeid, dien wij voor de vergroting van onze bodemproductie zoo dringend noodig hebben, terwijl die arbeidskrachten niet voor de noodzakelijkheid komen te staan, dat zij zich eerst werkloos moeten laten verklaren, willen zij voor werk van dezen aard in aanmerking komen.

Het openen van de mogelijkheid om ook voor cultuurtechnische werken buiten de werkverschaffing subsidie te verkrijgen zou en voor de werkgelegenheid ten plattelande en voor de vergroting van onze landbouwproductie uitstekende gevolgen kunnen hebben.

Mr. J. BARENTS.

¹⁾ Zie „Verkaveling en productievermogen van den Nederlandschen bodem” door Ir. J. Th. Westhoff (E.-S.B. van 4 Sept. 1940) en „Ruilverkaveling en werkverruiming” door Meyer de Vries (E.-S.B. van 11 Sept. 1940).

VAKOPLEIDING VOOR HET BANKWEZEN.

Als men tracht een systeem van vakopleiding voor het bankwezen in Nederland op te bouwen, heeft men het in één opzicht gemakkelijk, omdat men met de organisatie daarvan van den grond af aan kan beginnen, zonder rekening behoeven te houden met een bestaande, werkelijk deugdelijke, opleiding.

Ik zal pogen te schetsen hoe ik mij voorstel, dat in dezen toestand wellicht verbetering zou kunnen worden gebracht.

Hierbij zal ik de volgende richtlijn volgen:

- 1) Hoe is thans de opleiding voor het lagere personeel en hoe zou ik mij deze kunnen denken?
- 2) Hoe is thans de opleiding voor personen in leidende functies en hoe denk ik mij dat deze zou kunnen verbeterd?

Hetgeen nu volgt is dus te beschouwen als een „hardop denken”, als een aangeven van een richting, waarin m.i. de oplossing van het vraagstuk zou moeten worden gezocht.

Hoe is de opleiding voor het lagere personeel?

Voor hen bestaat, voorzover mij bekend, noch een praktische, noch een theoretische opleiding.

In de praktijk gaat het meestal als volgt: Op zeer jeugdigen leeftijd — dus in den regel met een diploma 3-jarige H.B.S. of middelbare handelsschool — wordt de jongeman als „jongste bediende” op een bepaalde afdeling werkzaam gesteld, om, na een min of meer langen tijd als „duvelstoejager” dienst te hebben gedaan, met eenvoudige kantoorwerkzaamheden te worden belast.

Practisch resultaat: de tijd als jongste bediende is voor de opleiding van uitermate geringe waarde te achten.

Het kan ook gebeuren, dat hij op iets ouderen leeftijd wordt aangenomen — dus als regel met een diploma 5-jarige H.B.S. of hogere handelsschool — in welk geval de jongeman terstond met eenvoudige kantoorwerkzaamheden pleegt te worden belast.

In beide gevallen krijgt de bediende geen kans om een volledige praktische bankkennis te verwerven. Immers als regel blijft hij op zijn afdeling. Slechts de energieksten of fortuinlijksten krijgen de kans om eenige afdelingen te doorlopen, daar een „rouleeringssysteem” ontbreekt. Hun promotiekansen zijn uiterst gering. Immers hun kennis betreft slechts de werkzaamheden op enkele afdelingen, zoodat hun carrière tot de mogelijkheden op deze afdelingen beperkt is:

De uitblinkers zullen hun energie werpen op het afleggen van de bekende „praktijk-diploma's”, diploma's, die door hun algemeenheid weinig diep kunnen gaan, de specifieke bankproblemen slechts uiterst summier kunnen aanroeren, en dus voor hun theoretische vorming slechts geringe waarde hebben.

Het voorgaande behandelt de positie van de bedienden op de grootere kantoren, waaronder ik de kantoren versta, die een zoodanigen omvang hebben, dat een splitsing in afdelingen ver is doorgevoerd. Op kleinere kantoren, waar geen strenge splitsing in afdelingen bestaat, leert de bediende in den loop der jaren de praktijk van alle op zijn kantoor te verrichten werkzaamheden wél grondig kennen. Deze praktijkkennis zal echter op vele punten aan de oppervlakte blijven, daar het in steeds toenemende mate gebruikelijk is, om het kleinere kantoor slechts de eenvoudige zaken geheel zelf te laten behandelen. De technisch ingewikkelder zaken worden via een groot kantoor geleid, op welks betere outillage en technische en theoretische kennis het kleinere kantoor dan terugvalt.

Wat de theoretische vorming van den bediende van het kleinere kantoor betreft, hiervan kan hetzelfde gezegd worden als hierboven geschreven is over den bediende van het grootere kantoor, namelijk dat een theoretische vakopleiding ook hier niet wordt gegeven.

Hoe staat het met de opleiding van hen, die leidende posities hebben?

Hierbij kan men twee categorieën onderscheiden: zij, die op de diverse afdelingen van de hoofdkantoren een leidende functie zullen moeten uitoefenen, en zij, die, hetzij als directeur, hetzij als procuratiehouder, op de bijkantoren werkzaam zijn. (Gezien het geringe aantal zelfstandige provinciale bankkantoren laat ik deze categorie buiten beschouwing).

Degenen, die tot deze beide categorieën behooren, hebben meest eindexamen H.B.S. 5-jarigen cursus, een minderheid — pl.m. 10 pCt. — heeft een academischen graad.

De opleiding van de bedoelde twee categorieën is in groote trekken op alle banken gelijk. De leidende posities op de diverse afdelingen worden in den regel bezet door hen, die zich door jarenlange specialiseering op het hun toegewezen gebied een uitgebreide kennis van hun speciale ressort hebben verworven, zonder dat zij als regel de gelegenheid hebben gehad zich vooraf een volledig theoretisch begrip van het bankwezen te verwerven, en dikwijls zonder dat zij een volledige praktische bankopleiding hebben genoten.

De opleiding tot directeur van een bijkantoor geschiedt bij alle banken eveneens op vrijwel uniforme wijze, namelijk door een min of meer lang verblijf van hen, die speciaal voor opleiding tot deze functie zijn aangenomen, op elk der verschillende afdelingen van het hoofdkantoor der bank. Hij, die deze opleiding volgt, krijgt dus een summier overzicht van het geheele bedrijf. Soms geschiedt de benoeming uit procuratiehouders, dan wel uit het personeel van de bijkantoren zelf.

Resultaat en samenvatting.

Voor de bedienden: In den regel geen volledige praktische, noch zelfs oppervlakkige theoretische kennis van eenig belang. Gevolg: verbittering onder de besten en energieksten, daar hun kansen gering zijn, hetgeen weer meebrengt een groot verloop onder deze categorie, zoodra de omstandigheden buiten het bankbedrijf verbeteren.

Voor de leidende figuren op de afdelingen: Een zeer grondige kennis van hun speciale afdeling. Dikwijls geen volledige praktische kennis, en in den regel geen eenigszins dieper gaande theoretische kennis. Juist in dezen tijd, nu het voor kan komen, dat door één nieuwe verordening het geheele wezen van een afdeling moet veranderen, zal blijken, dat men er met praktisch inzicht en praktische kennis alléén niet komt (b.v. Deviezenverordening, Clearingwet).

Voor de directeuren der bijkantoren: Een summier „all-round” praktische kennis van het geheele bedrijf; in den regel zeer weinig theoretische kennis. De academici onder hen — met uitzondering natuurlijk van de economen uit Rotterdam, Amsterdam en Tilburg — dus als regel de Mrs. in de Rechten, hebben, wat theoretische kennis van het bankvak betreft, geen voorsprong van eenige betekenis op hen, die niet afgestudeerd zijn, daar hun opleiding op economisch gebied in den regel al zeer weinig waarde heeft voor het bankvak.

Dit gemis aan economische scholing doet zich in de praktijk steeds sterker voelen. Vroeger kon men de functie van directeur van een bijkantoor misschien nog grootendeels als een „representatieve” functie beschouwen (relaties, bestuursfuncties), nu is dit praktisch onmogelijk. Naast en boven „representatie” is nu inzicht noodzakelijk; inzicht in b.v. het doel van een deviezenverordening; inzicht wellicht in de toekomst, in verband met beleggingsadviezen, in een begrip „Grossraumwirtschaft” en zijn gevolgen voor Nederland; eenig inzicht in assurantieproblemen, nu vrijwel iedere bank „alle assurantiën” in zijn devies voert. Bij deze losse grepen, met vele aan te vullen, zal ik het laten.

Voor de bank: Er worden onder de bedienden geen allround practici gekweekt, er wordt dus een bedienden-apparaat geschapen, dat niet beweeglijk is, derhalve niet economisch; de werklust wordt geremd, dus kleiner werkprestatie.

In den regel kan van de bedienden niet verwacht worden, dat hooger gequalificeerde arbeid bevredigend zal worden verricht; er zal dus een geringe keus voor de bezetting van de leidende posities op de hoofdkantoren zijn (bezwaren zie boven).

Een „lichte” bezetting van de leidende posities op de bijkantoren met de bezwaren van dien (zie boven).

Ook hier weinig keuze voor de bezetting van deze posities. Zelfs diegenen onder het personeel, die, wat ontwikkeling en karaktereigenschappen betreft, zeker aan de gestelde eischen zouden voldoen, kunnen, doordat zij van de opleiding voor deze posities zijn uitgesloten, hiervoor niet in aanmerking komen.

Een „lichte” bezetting van leidende posities verhoogt bovendien voor de bank den risicofactor, welke verhooging slechts door een grooter — dus duurder — controle-apparaat kan worden opgevangen.

Doch bovendien moet in een „lichte” bezetting van de leidende posities de kiem gezocht worden van een ander, in den regel onzichtbaar, verlies voor de bank. Hij, die niet voldoende onderlegd is, zal namelijk geneigd zijn geen risico's te nemen, hij zal zaken, die hij niet doorziet — en dit zal al spoedig het geval zijn — trachten af te wijzen om dit risico te ontloopen.

Ik geloof, dat dit verlies bij de huidige bankconstellatie zeer groot is; het zou door een behoorlijke leidersopleiding kunnen worden opgeheven.

Hoe het zou kunnen worden bij invoering van een leerlingenstelsel.

I. Het praktische deel.

Een rouleeringssysteem voor hen, die hiervoor in aanmerking komen, over de verschillende afdelingen van de bank. Richtlijn betreffende deze rouleering zou onderstaand werkprogramma kunnen zijn (voor wijziging vatbaar naar gelang van de oriëntatie van het bedrijf, den aanleg van den leerling en de voor de toelating tot leerling te stellen vóóropleidingseischen).

Postkamer, Expeditie, Registratie	2 maanden
Boekhouding	5 „
Incasso	2 „
Buitenlandsche wissels, Wissel-arbitrage ..	5 „
Effecten	5 „
Kas	3 „
Correspondentie	4 „

26 maanden

Speling: b.v. in verband met ontoereikende prestatie op een bepaalde afdeling, stopzetten van de opleiding gedurende de zomervacantiemaanden, eigen vacantie van den leerling .....

4 maanden

Totaal 30 maanden

II. Het theoretische deel.

Gedurende dezen leertijd zou de leerling de hieronder vermelde cursussen moeten volgen. Het programma dezer cursussen en de examen-eischen zouden door de banken moeten worden vastgesteld, teneinde de opleiding „up to date” te houden. Vooral zou bij de leerlingenopleiding de fout, zoo dikwijls voorkomende bij de opleiding voor de „practijk-diploma's”, namelijk het mechanisch leeren van de examenstof, zonder dat de leerling tot het ware begrip van de stof doordringt, vermeden moeten worden. Het domweg „rijtjes leeren” en het in-

pompen van schablonenzinnen in de eigen taal en in de vreemde talen moet vooral vermeden worden.

Liever zou de omvang van de stof verminderd moeten worden, dan kans te loopen in de bovenstaande fouten te vervallen.

a) Boekhouding.

Eischen van de practijk-diploma's — voorzoover niet reeds bekend door de vóóropleiding — aangevuld met elementaire kennis op de bankpractijk betrekking hebbende, b.v. iets uitgebreider behandeling van valuta-boekhouding en machinale boekhouding en behandeling van het begrip „clearing”.

Korte behandeling, ook in de practijk, van de meest voorkomende machines, die bij een bank in gebruik zijn. Boekhoudsystemen. Hollerith-doorslagsystemen. Contrôlesystemen bij een bank. Korte behandeling van het jaarverslag van de bank, van De Nederlandsche Bank en van enkele groote bedrijven. Kort begrip van de verschillende soorten banken en haar taak.

b) Handelsrekenen.

Eischen van de practijk-diploma's, voorzoover van belang voor het bankwezen, aangevuld met eischen op de bankpractijk betrekking hebbende (b.v. pariteitsberekeningen iets uitgebreider).

c) Betalingsverkeer.

Wissels; chèques; accreditieven; soorten credieten. Vormen van zekerheidsstelling en hoe dit in de practijk geschiedt. Begrip arbitrage.

d) Effecten.

Boekhouding; soorten effecten; verschillende vormen van beheer. Zeer summier de grondslagen van belegging. De techniek van de Amsterdamsche effectenbeurs, usances ter beurze, noteeringssystemen. Voornaamste buitenlandsche beurzen, voornaamste usances aldaar, noteeringssysteem. Emissietechniek. Waar de voornaamste gegevens over effecten te vinden zijn.

e) Organisatievormen.

Voorzoover zij op den geld- en effectenhandel betrekking hebben en er in de practijk, in verband met usances en tariefvoorschriften, rekening mede moet gehouden worden (b.v. Vereenigingen voor den Effectenhandel, Bond voor den Geld- en Effectenhandel, Vereeniging voor den Wisselhandel, Amsterdamsche Bankiersvereeniging, enz.)

f) Wetskennis.

Eenige zeer summier algemeene wetskennis, voorzoover direct noodzakelijk voor de practijk, betreffende wissel, pand, hypotheek, faillissement, zegeling. Doel en voornaamste inhoud van Deviezenverordeningen en Clearingwetgeving.

g) Statistiek.

Eenige summier kennis van de meest belangrijke statistieken, waar ze te vinden zijn en hoe ze gelezen moeten worden. Behandeling van het begrip handelsbalans en betalingsbalans.

h) Talen.

Elementaire cursussen in de vier talen, dus ook in het Nederlandsch (gezien de schablonenbrieven vol met stijlfouten waarlijk geen overbodige luxe!). Eischen van de practijk-diploma's, aangevuld met mondelinge oefeningen, vooral geheel aan de practijk aangepast.

i) Theoretische schematische behandeling van den geheelen gang van zaken op een bank.

Alvorens de diverse afdelingen bezocht worden, theoretische behandeling van de werkzaamheden en van den gang van zaken op deze afdelingen.

Examen aan het eind van de geheele praktische en theoretische opleiding.

Bij dit examen zou de beoordeeling in de practijk zwaarder moeten tellen dan het voldoen aan de theoreti-

sche eischen. Een beoordeeling in de praktijk zou kunnen worden vastgelegd in een „leerlingboekje”, waarin de praktische vorderingen van den leerling genoteerd worden en de resultaten van deze opleiding in cijfers vastgelegd worden.

Gedurende de opleiding of bij het afleggen van het examen — in den regel zal dit waarschijnlijk reeds gedurende de opleiding zijn — kan blijken, dat de leerling niet aan de hem gestelde eischen voldoet. Hij zal daaruit moeten concludeeren, dat hij beter een ander beroep kan kiezen, althans dat de mogelijkheden om het verder dan tot een uiterst bescheiden positie in het bankvak te brengen, voor hem niet zijn weggelegd. Hierdoor kan dus tijdig een fout in het kiezen van een loopbaan gecorrigeerd worden.

Na de leerlingenopleiding, een opleiding voor leidende functies.

De bovengenoemde leerlingenopleiding voldoet aan bescheiden eischen, de nadruk vooral op bescheiden. Zij zal dus ook slechts voor de lagere functies voldoende zijn; voor de bezetting van de hoogere functies zal een meer omvattende opleiding noodig zijn.

Voor hen, die zich in staat achten in de toekomst een leidende functie te bekleeden, zou een tweede leergang moeten openstaan om de kennis, die zij in praktijk en theorie hebben opgedaan, te verdiepen en te vermeerderen. Deze opleiding zou alleen moeten openstaan voor hen, die over een behoorlijke praktische ervaring beschikken en geacht kunnen worden de intellectuele capaciteiten te bezitten om een dergelijke opleiding te voleindigen.

Aan dezen leergang zou, wat gehalte en hoeveelheid van de te behandelen stof betreft, een geheel andere maatstaf moeten worden aangelegd dan aan de universeele economische opleidingen van Rotterdam, Amsterdam en Tilburg.

Deze opleiding zou geheel op de eischen van de praktijk van het bankvak moeten zijn toegespitst en daarvan zooveel mogelijk alle aspecten moeten behandelen. Men zou daar b.v. ook belangrijke praktijkvraagstukken kunnen behandelen in verband met hun theoretischen achtergrond.

Voor het programma van bovengenoemden leergang zou ik mij willen baseeren op het leerplan van de Duitse „Allgemeiner Banklehrgang”, dat verdeeld is over vier halve jaren, afgesloten door een examen. De eischen voor dit examen zouden door de banken in onderling overleg moeten worden vastgesteld, terwijl het onder hun supervisie zou moeten plaats hebben. Slechts op deze wijze kan een zoo groot mogelijke overeenstemming tusschen praktische eischen en exameneischen verwezenlijkt worden.

Het leerplan van de Duitse „Allgemeiner Banklehrgang” bevat in het kort het volgende.

Eerste halfjaar:

Grondbegrippen der economie. Geld en valuta. Overzicht van het bankwezen. Taak van het bankwezen. Overzicht van den bouw en organisatie van een bank. Boekhouding van een bank.

Tweede halfjaar:

Behandeling van de voor een bank belangrijkste grondbegrippen van het Burgerlijk Recht, Handelsrecht en Burgerlijke Rechtsvordering.

Grondige behandeling van de het meest bij een bank voorkomende rechtsverhoudingen, handelingsbevoegdheid, volmachten, algemeene voorwaarden, cessie, executie, executeur-testamentair, hypotheek, borgtocht en verpanding. Wissel- en chèquerecht. Het binnenlandsche betalingsverkeer. Het betalingsverkeer tusschen de landen onderling:

Derde halfjaar:

Het kortlopende crediet. Vormen van zekerheidsstelling

(behandeling van de juridische vormen en van de technische uitvoering). Wijzen van opname en aantrekking van kort geld.

Credietgeving (soorten credieten; credietwaardigheid; balans-analyse). Geldmarkt. Liquiditeit.

Vierde halfjaar:

Het crediet met langen en middelmatigen looptijd. De kapitaalmarkt. De effectenmarkt. Emissies. De techniek van de effectenbehandeling en het effectenbeheer. De bankbalans.

Het bovenstaande is een sluitend geheel, waarin ik slechts als een gemis zou willen aanduiden het ontbreken van de behandeling van „Statistiek” en de behandeling van de grondslagen van het geldende belastingstelsel.

Is praktische verwezenlijking van leerlingen- en leidersopleiding in Nederland mogelijk?

De vraag of een leerlingenopleiding en een leidersopleiding — de eerste gesplitst in een praktische en een theoretische opleiding, de tweede alleen theoretisch — in de praktijk uitvoerbaar is, kan mijns inziens bevestigend beantwoord worden.

De leerlingenopleiding.

Vooreerst een paar cijfers.

Gebruik makende van de laatst beschikbare gegevens zou ik het administratieve bankpersoneel in Nederland, zeer laag geschat, op ongeveer 15.000 personen willen stellen. Van dit totaal zijn werkzaam in:

Amsterdam	pl.m. 6000 à 7000 personen
Rotterdam	„ 1700 à 2000 „
's-Gravenhage	„ 1500 à 1800 „

Van het totaal van 15.000 zijn dus ongeveer 10.000 personen of 2/3 in de drie groote steden werkzaam.

In Amsterdam zouden, om een voorbeeld te noemen, ongeveer 55 bankbedrijven, de stadsbijkantoren der groote banken niet medegerekend, voldoende omvang hebben om leerlingen te kunnen opleiden. Het totaal-aantal zou, wanneer ik mij baseer op een percentage van 5 pCt. afvloeiing per jaar (door overlijden, pensionneering, verandering van werkkring, enz.), voldoende materiaal bieden voor een praktische leerlingenopleiding. Dit percentage van 5 pCt. zal momenteel ongetwijfeld te hoog zijn, doch in normale tijden lijkt het mij redelijk. Hierbij komt als gunstige factor, dat het personeel in de grotere steden in den regel in grotere eenheden zal zijn ingedeeld, hetgeen de leerlingenopleiding in de praktijk aldaar zal ten goede komen.

Wat de provincie betreft, waarin dus 1/3 werkzaam is, ook hier zal in de overgrootste meerderheid der gevallen een opleiding van leerlingen in de praktijk mogelijk zijn. De bijkantoren der groote banken zijn als regel in de groote steden gevestigd, waar zij eenheden van voldoende omvang zullen vormen om leerlingen te kunnen opleiden.

Een theoretische leerlingenopleiding zal steeds mogelijk zijn. Men zou hiervoor de beste van de bestaande opleidingen voor de „praktijk-diploma's” kunnen inschakelen, in de groote steden, wat de hierboven genoemde punten d), e), f) en i) betreft, aangevuld door lezingen.

Voor de theoretische leerlingenopleiding zal waarschijnlijk met ongeveer drie lessen per week, in de avonduren te geven, volstaan kunnen worden. Zou echter in de praktijk blijken, dat het programma voor de leerlingen te zwaar werd, dan zou wellicht één middag per week aan deze lessen kunnen worden gewijd.

De leidersopleiding.

Deze zou mijns inziens alleen in Amsterdam voor het geheele land gegeven kunnen worden. Immers in Amsterdam zijn de meeste banken gevestigd, daar werkt ongeveer de helft van het geheele bankpersoneel in Neder-

land, dáár zal dus de meeste behoefte aan een opleiding voor leidend personeel zijn.

Verder worden in Amsterdam vrijwel alle directeuren en een groot deel van de procuratiehouders van de bijkantoren der groote banken opgeleid.

Voor hen, die hun werkzaamheden niet in Amsterdam hebben, en die voor het volgen van deze opleiding in aanmerking komen, zou een regeling voor een tijdelijke detachering in Amsterdam waarschijnlijk zonder al te veel moeite getroffen kunnen worden. Een paar cijfers ter illustratie:

De pl.m. 55 bedrijven, die in Amsterdam het bankbedrijf uitoefenen — de stadsbijkantoren der groote banken zijn hierbij niet medegerekend — tellen:

pl.m. 140 directeuren of firmanten, waarvan 25 pCt. een academische opleiding heeft gehad;

pl.m. 340 procuratiehouders op de hoofdkantoren, directeuren en procuratiehouders op de stadsbijkantoren (waarvan ca. 5 pCt. met academische opleiding).

Wat de provincie betreft nog enkele cijfers:

In de provincie zijn werkzaam voor de groote bankinstellingen:

pl.m. 400 directeuren van bijkantoren (waarvan 15 pCt. met academische opleiding);

pl.m. 600 procuratiehouders (waarvan 2 pCt. met academische opleiding).

Beschouwt men deze cijfers, dan zou — toegegeven dat voor een belangrijk deel van de bovengenoemde een vakopleiding als hierboven uiteengezet te veel zou bieden en wellicht ook te zwaar zal blijken te zijn — een vakopleiding zeker in groote mate in een behoefte voorzien. Bovendien zijn de academisch gevormd vrijwel zonder uitzondering Mrs. ad de Rechten; zij volgen dus een opleiding, die slechts weinig op de door hen later in te nemen positie is ingesteld.

Hoe deze opleiding praktisch zou moeten worden verwezenlijkt, moet ik ter beslissing overlaten aan hen, tot wier competentie een dergelijke regeling behoort. Vanzelfsprekend zou, naast zooveel mogelijk zelfstudie, gebruik gemaakt moeten worden van het Economisch Hooger Onderwijs, waarvan de studieplannen voor een zeer belangrijk deel, hetzij voor het candidaatsexamen, hetzij voor het doctoraalexamen, de bovengenoemde eischen omvatten.

Verder zou men moeten trachten in een zoo ruim mogelijke mate van de uitstekende praktijkkrachten, die zich in Nederland bevinden, gebruik te maken. Deze zullen waarschijnlijk wel hun medewerking willen verleenen, gezien het feit, dat zij op deze wijze zouden medewerken om het geheele bankvak op een hooger plan te brengen.

L. DE BLOCK.

DE NEDERLANDSCH-INDISCHE TINPOSITIE.

De algemeene tinsituatie.

In een op 20 Maart jl. gehouden vergadering heeft het Internationale Tincomité besloten, het uitvoerpercentage voor tin ook voor het tweede halfjaar 1941 op 130 pCt. der standaardquota te handhaven.

De twee factoren, die nog steeds de tinmarkt beheerschen, en waarop deze beslissing ongetwijfeld gegrond is, zijn: in de eerste plaats de groote vraag naar tin in verband met de ontwikkeling van de oorlogsindustrie in verschillende landen — waarvan vooral de Vereenigde Staten als de belangrijkste afnemer genoemd kunnen worden — en ten tweede de politiek van voorraadvorming, die in verband hiermede gevoerd wordt als strategische voorzorgsmaatregel. Wij bespraken deze situatie reeds uitvoerig in

een vroeger overzicht in dit blad betreffende de tinpositie¹⁾, en zullen ons daarom, daar in feite vrijwel niets aan deze positie veranderd is, thans van verdere beschouwingen dienaangaande onthouden.

Bij den huidige stand van het uitvoerpercentage mogen de landen, aangesloten bij de tincontrole — van een tin„restrictie” kan thans moeilijk meer gesproken worden! — in 1941 ruim 277.000 long tons tin uitvoeren. Dit totaal zal — wij wezen reeds eerder hierop — echter vrij waarschijnlijk niet bereikt worden, en aan de hand van de schaarsche gegevens, waarover wij beschikken, meenen wij, dat een jaaruitvoer der aangesloten landen van 240 à 250.000 long tons wel het maximum is, dat te bereiken valt.

Een van de landen, die naar alle waarschijnlijkheid wél in staat zullen zijn de toegestane hoeveelheid uit te voeren, is Nederlandsch-Indië. (De andere gebieden, die men in staat acht het quotum te halen, zijn Nigeria, en misschien ook de Belgische Congo). Aan de hand van de weinige ons ten dienste staande gegevens, willen wij trachten hieronder een kort overzicht van de tinpositie van ons Indië te geven.

Record-uitvoer verwacht.

Indien Nederlandsch-Indië de toegestane 130 pCt. van zijn standaardquotum produceert, beteekent dit, dat in 1941 ruim 50.000 long tons tin door Indië kunnen worden uitgevoerd. Hiermede zou dus zelfs de tot nog toe hoogste jaaruitvoer, nl. die van het voorafgaande jaar, ten bedrage van ongeveer 45.000 long tons, ruim zijn overtroffen.

De laatste jaren toonde de tinuitvoer van Indië — hierbij is de uitvoer van tinerts omgerekend op het tingehalte — het volgende beloop:

Tinuitvoer van Nederlandsch-Indië in 1000 long tons.

	1937	39.8
	1938	21.0
	1939	31.3
	1940	45.0
Toegestane uitvoer	1941	50.8

Voor zoover het gewonnen erts niet in Indië zelf gesmolten wordt, vindt thans verschepping naar Singapore plaats om het aldaar te versmelten — de situatie vóór het in bedrijf treden van de tinsmelterij der Hollandische Metallurgische Bedrijven te Arnhem is dus thans weer hersteld — en vanuit die plaats wordt het tin dan naar de afnemers verscheept.

Prijzontwikkeling.

Zoals bekend, heeft de Metals Reserve Company in de Vereenigde Staten een overeenkomst gesloten met het Internationaal Tincomité voor levering van minstens 75.000 long tons tin door de aangesloten landen, waarbij deze Maatschappij al het haar aangeboden tin tegen een prijs van 50 Dollarcenten per pound cif Amerikaanse haven zal koopen. Hiermede is voorshands een zeker minimum aan de prijsbeweging op de tinmarkt gesteld, en de New-Yorksche prijsnoteering voor Straits cash — momenteel de belangrijkste noteering op de tinmarkt — heeft zich dan ook den laatsten tijd steeds boven dit peil bewogen.

Prijsnoteeringen voor tin te New-York. (Gemiddelden voor Straits-cash in Dollarcenten per lb.)

1937	54
1938	42
1939	50
1940	50
1941 (1e kwartaal)	51

¹⁾ J. Willems: De tinpositie en de tinvoorziening van de Vereenigde Staten; E.-S.B. van 20 November 1940, pag. 701 e.v.

Sinds midden 1940 toont de tinmarkt een vrij stabiel en voor producent en consument bevredigend prijsbeloop, hetgeen onder de huidige omstandigheden zeker pleit voor het tot dusver door de tinmarkt-controleerende instanties gevoerde beleid.

Opbrengst van den Indischen tinuitvoer.

Gegevens uit de Indische uitvoerstatistiek betreffende de waarde van den tinuitvoer staan ons voor den laatsten tijd niet meer ten dienste. Voordien beliep de uitvoer als volgt:

<i>Tinuitvoer van Nederlandsch-Indië; in millioenen guldens.</i>	
1927	94 (het tot dusver hoogste bedrag)
1937	84
1938	34
1939	59
1940	85 (raming)

Berekent men op grond van een gemiddelden jaarprijs van 51 Dollarcenten per pound te New-York — dus een prijs gelijk aan het gemiddelde over het eerste kwartaal 1941 — de waarde van den te verwachten tinuitvoer van Indië gedurende dit jaar, dan komt men op een opbrengst van ongeveer 57 millioen Dollars, dat is (bij een Dollarkoers van f 1.88 ten opzichte van den Indischen gulden) een bedrag van 107 millioen gulden (Ind. crt.). Van deze 107 millioen gulden zou dan naar schatting 62 millioen gulden door de Gouvernements-tinwinning op Banka worden opgebracht en de rest ad 45 millioen gulden de waarde zijn van de productie der particuliere bedrijven.

Raming van de netto-opbrengst.

De hierboven genoemde waarde van den Indischen tinexport in 1941 berust op de prijsnoteeringen in New-York. Hiervan moeten allereerst de vracht- en assuratiekosten worden afgetrokken. Juiste gegevens dienaangaande, en voor de huidige situatie en voor de toekomstige ontwikkeling, ontbreken ons ten eenenmale. Op grond van een vergelijking tusschen de prijzen in het Verre Oosten en die te New-York komen wij tot een verschil van gemiddeld 7 à 8 pCt. — bij deze raming is met de moeilijker wordende scheepvaartsituatie rekening gehouden — zoodat van het totaal ad 107 millioen gulden een bedrag van ongeveer 98 millioen gulden overblijft voor de waarde van het geproduceerde tin in het voortbrengingsgebied. Wanneer men bedenkt, dat in 1940 de totale uitvoer van Nederlandsch-Indië ongeveer 930 millioen gulden beliep, dan is het duidelijk, dat het thans bij den tinexport voor Indië om een aanzienlijk bedrag gaat.

Wat den kostprijs betreft behoort Indië, zooals men weet, door zijn sterk gemoderniseerde en efficiënte tinwinning, gecombineerd met een gunstige positie ten aanzien van het voorkomen der tinertsen, tot de producenten met den laagsten kostprijs.

Voor de Banka-tinwinning werkt bij de huidige tinprijzen met een zeer hoog rendement. Op grond van de ons ten dienste staande gegevens²⁾ komen wij bij den momenteel stand der tinproductie in Indië tot een gemiddelden kostprijs voor de geheele Indische tinwinning van ongeveer 15.5 Dollarcenten per pound (d.w.z. voor de Banka-tinwinning een kostprijs van pl.m. 13 Dollarcenten; en voor de particuliere bedrijven van ongeveer 19 Dollarcenten per lb.). Volgens deze ramingen zou dus bij een uitvoerwaarde ten bedrage van 98 millioen gulden in 1941 de netto-opbrengst van de tinwinning ongeveer 68 millioen

²⁾ Bij de raming van den kostprijs van het tin in Indië is o.m. uitgegaan van de gegevens uit het jaar 1937, toen er onder het systeem van de tincontrole eveneens een maximumproductie was toegestaan, waarbij alle krachten moesten worden ingespannen om het toenmalige quotum (110 pCt. der standaardtonnages) te halen.

gulden opleveren, waarvan dan de netto-opbrengst der Gouvernementsbedrijven pl.m. 42 millioen gulden en die der particuliere bedrijven pl.m. 26 millioen gulden zou bedragen.

Slotbeschouwing.

Men krijgt uit bovenstaande, zeer onvolledige, gegevens wel den indruk, dat het jaar 1941 voor den Indischen tinmijnbouw — indien zich tenminste geen ingrijpende veranderingen voordoen, waardoor of de productie of het vervoer of de afzet in sterke mate wordt beïnvloed — een bij uitstek gunstig jaar belooft te worden, waarbij de uitvoer, zoowel wat hoeveelheid als wat opbrengst betreft, alle voorgaande cijfers dienaangaande zal overtreffen. Zoowel voor de landsfinanciën — waaraan thans uiteraard ook in Indië hooge eischen worden gesteld — als voor de deviezenpositie van ons overzeesche gebied beteekent deze gunstige ontwikkeling een welkome steun.

Wat de vooruitzichten voor de tinmarkt in haar geheel betreft, blijft o.i. de situatie voornamelijk bepaald door de industriele bedrijvigheid in de Vereenigde Staten, en de mogelijkheid om tin daarheen te vervoeren. Volledigheids-halve merken wij nog op, dat bovendien de Indische tinmijnbouw nauw bij de ontwikkeling daar te lande betrokken is door de belangen van de Billiton-Maatschappij bij den voorgenomen bouw van een tinsmeltbedrijf in de Vereenigde Staten, waardoor dit land, voor geval van nood, minder afhankelijk zal zijn van de tinsmeltovenproductie in het Verre Oosten en in Engeland.

J. WILLEMS.

BANKEN EN BEURZEN IN BELGIË.

Het afgelopen jaar was voor het economisch leven van België een bewogen periode, waarin ook aan het bankwezen hooge eischen werden gesteld. Uit het verslag van de Bankcommissie blijkt, dat aan deze eischen geheel en al kon worden voldaan. De particuliere credietinstellingen moesten tijdelijk in sterke mate een beroep doen op de publiekrechtelijke lichamen, doch de daaruit voortvloeiende verplichtingen konden sedertdien weder grotendeels worden geliquideerd. De balansen der banken toonen dientengevolge einde 1940 geen ongunstig beeld. Wel echter blijkt hieruit de groote invloed, die de diep ingrijpende gebeurtenissen t.a.v. het bedrijfsleven ook op monetair gebied hebben uitgeoefend.

De banken.

De volgende tabel geeft een overzicht van de gecombineerde balansen der Belgische banken per einde 1940, vergeleken met einde 1939 en 30 Juni 1940.

	In millioenen B.frs.		
	31 Dec. 1939	30 Juni 1940	31 Dec. 1940
<i>Passiva.</i>			
Kapitaal	2.547	2.201	2.165
Reserves	596	520	587
Publiekrechtelijke crediteuren	721	2.459	38
<i>Deposito's:</i>			
a. Dadelijk opvraagbaar ..	11.496	11.194	14.841
b. Termijn	1.188	948	1.228
c. Banken	1.118	1.456	1.359
<i>Activa.</i>			
Kas, enz.	1.769	2.772	2.440
Wissels	2.753	2.233	6.210
Beleeningen, enz.	684	581	477
Accepten	709	571	398
Debiteuren in rekening-courant ..	4.829	5.370	4.632
Staatsfondsen	3.229	4.551	3.265
Andere effecten	1.311	1.028	1.024

Ten aanzien van de vreemde middelen geeft de schuld aan publiekrechtelijke lichamen de grootste schommelingen te zien. Deze steeg van B.frs. 721 millioen per einde 1939 tot bijna frs. 2½ milliard per 30 Juni 1940, waarna een daling volgde tot slechts B. frs. 38 millioen op 31 December 1940. Deze gunstige ontwikkeling was in hoofdzaak mogelijk door de groote toeneming — nl. met rond 3 milliard — van de deposito's van particulieren in de

tweede helft van 1940. Dit kan aan verschillende oorzaken worden toegeschreven; de belangrijkste hiervan is wel de liquidatie van de voorraden, welke, vooral wat buitenlandse producten betreft, als gevolg van den oorlog niet of slechts ten deele weder kunnen worden aangevuld. De uit deze liquidatie ontvangen bedragen worden thans vooral bij de banken gedeponneerd, ten einde er elk moment over te kunnen dispooneeren, in de eerste plaats wat de dagelijks opzegbare vorderingen betreft. Voorts hebben tot het stijgen van de deposito's de winsten bijgedragen, die vele bankcliënten in de laatste maanden gemaakt hebben uit den verkoop van effecten als gevolg van de enorme hausse ter beurse. Tenslotte hebben ook de banken zelf meer geld à deposito uitstaan, hetgeen blijkt uit den post bankdeposito's. Deze bedragen zullen vermoedelijk ten deele afkomstig zijn uit den verkoop van eigen effecten als gevolg van de sterke stijging van de effectenkoersen. Dit blijkt onder de activa uit den post eigen effecten, die met bijna 300 miljoen is gedaald, hoewel de gemiddelde koers van de in Brussel genoteerde aandelen met ca. 110 pCt., dus tot ruim het dubbele, is gestegen.

De activa van de Belgische banken vertoonen een opmerkelijke structuurverandering, nl. een verschuiving van de renderende activa van particulieren naar die van den Staat en de overige publiekrechtelijke lichamen. Onder de activa vormt de belegging van vreemde middelen in schatkistpapier het belangrijkste bestanddeel. De wisselportefeuille van de banken is dientengevolge gedurende de tweede helft van 1940 van B. frs. 2.233 op B. frs. 6.210 miljoen gestegen. Volgens de jaarverslagen van de banken komt hiervan het grootste deel voor rekening van de belegging in schatkistpapier, terwijl het totaal van de gediscoteerde handelswissels met rond een derde is verminderd. Tengevolge van de bovenvermelde groote liquiditeit van het bedrijfsleven speelt de wissel als middel tot creditverleening thans geen groote rol. Dit geldt vooral voor de bij den goederenhandel met het buitenland gebruikelijke methode van beleeningen en accepten, waarvan de eerste van B. frs. 684 miljoen tot 447 miljoen, de accepten van B. frs. 709 miljoen tot 398 miljoen zijn gedaald. Ook de debiteuren in rekening-courant geven een aanzienlijke daling te zien. Deze bedroeg in de tweede helft van 1940 B. frs. 738 miljoen, nadat in de eerste helft van 1940 een stijging met B. frs. 541 miljoen was ingetreden. Tegenover deze daling van de renderende activa van particulieren en het gelijktijdig toestroomen van vreemde middelen vormt de belegging in groote posten Belgisch schatkistpapier met korten looptijd, zoowel uit een oogpunt van winst als van liquiditeit, een van de belangrijkste beleggingsmogelijkheden voor de banken.

Eenerzijds door het toevloeien van deposito's, en anderzijds door de daling van de renderende activa, waren de banken, ondanks de sterke stijging van haar portefeuille schatkistwissels, in staat haar kaspositie niet onaanzienlijk te verbeteren. Per einde 1940 was deze, met B. frs. 2.440 miljoen, 671 miljoen hooger dan einde 1939. Daarentegen zijn de beleggingen in staatsleeningen met langen looptijd namelijk B. frs. 3.229 tegen 3.265 miljoen, slechts weinig veranderd, terwijl tenslotte de post „andere effecten”, zooals vermeld, met B. frs. 287 is gedaald.

Door de geschetste situatie van de activa en passiva heeft de liquiditeit van de Belgische banken een gunstige ontwikkeling gehad. De vlottende en snel te realiseren activa bedroegen per einde 1940 in totaal B. frs. 21.60 milliard tegenover een totaal aan verplichtingen van B. frs. 19.38 milliard, zoodat de liquiditeit ruim 100 pCt. bedroeg. Uit het staatje bovenaan de volgende kolom blijkt de verhouding van de liquide middelen van de eerste orde en de onmiddellijk opvraagbare verplichtingen.

Hieruit blijkt, dat deze verhouding door de gelijktijdige toeneming van de direct opvraagbare verplichtingen en de liquide middelen vrijwel onveranderd is gebleven, zoo-

	31 Dec. 1939	31 Dec. 1940
	in milliarden B. frs.	
Direct opvraagbare verplichtingen	11.50	14.84
Liquide middelen	11.32	14.81

dat de liquiditeit ongeveer 100 pCt. blijft bedragen.

Ten aanzien van de winsten in 1940 kan nog niets worden gezegd, daar de jaarverslagen van verschillende instellingen nog niet gepubliceerd zijn. Naar de meening van de Bankcommissie is het evenmin gemakkelijk zich een oordeel te vormen omtrent de vooruitzichten voor het loopende jaar. Volgens haar meening dient men een zekere terughoudendheid in acht te nemen, aangezien bepaalde steeds winstgevende takken van het bankbedrijf, zooals het emissiebedrijf en de internationale financiering, voorloopig nog niet kunnen worden opgenomen. Deze opvatting van de Bankcommissie komt ook tot uitdrukking in de waardeering van de bankaandeelen door het publiek ter beurse. De koersen der bankaandeelen zijn gedurende de laatste maanden weliswaar met 67 pCt. gestegen, maar deze koersstijging is, zooals hieronder blijkt, de kleinste onder de verschillende groepen van aandelen. Anderzijds bewijst deze koersstijging met 67 pCt. evenwel, dat de zeer bevredigende liquiditeitspositie van de banken in de eerste plaats van groote beteekenis is geweest voor de waardeering harer aandelen.

De beurzen.

De beurs te Brussel heeft in het afgelopen jaar, evenals in de eerste maanden van dit jaar, een buitengewoon levendige en langdurige hausse te zien gegeven, waardoor de koersen op enkele uitzonderingen na met ruim 100 pCt., — in enkele groepen zelfs met bijna 200 pCt. en meer — zijn gestegen.

Koersschommelingen op de beurs te Brussel.
(Maart 1937 = 100).

	Begin Mei 1940	Einde Febr. 1941	Wijziging in pCt.
Totaal	58.58	123.25	+ 110
waarvan:			
Staatsleeningen	76.03	88.43	+ 17
Verzekeringsmaatschappijen ..	67.65	153.64	+ 127
Banken	65.71	109.31	+ 67
Trusts	36.52	104.75	+ 187
Electro-Trusts	47.43	129.35	+ 174
Metaalindustrie	54.45	98.23	+ 82
Kolenmijnen	83.63	176.80	+ 111
Zinkindustrie	32.62	83.69	+ 157
Glasindustrie	54.45	153.31	+ 182
Bouwbedrijf	43.62	142.30	+ 226
Textielindustrie	61.34	140.05	+ 128
Chem. industrie	42.60	94.89	+ 123
Kolon. mijnbouw	44.45	102.95	+ 132
Rubberondernemingen	36.37	83.—	+ 134

In de boven weergegeven tabel zijn de koersveranderingen voor de belangrijkste groepen van aandelen op de beurs te Brussel tusschen begin Mei 1940 en einde Februari 1941 vermeld. De uit 142 in Brussel genoteerde fondsen berekende beursindex is in die periode met 110 pCt. gestegen. Van de afzonderlijke groepen vertoonen de ondernemingen van het bouwbedrijf met 226 pCt. verreweg de grootste stijging. Naast algemeene oorzaken voor de koersstijging, zal de hoofdaanleiding hiervoor wel zijn, dat het bouwbedrijf, meer dan eenige andere industrie, door het werk voor den wederopbouw (zoowel door den Staat als door particulieren) over zeer veel opdrachten beschikt, zoodat deze bedrijfstak gedurende langen tijd op volle capaciteit kan werken. Tegenover deze grootste koersstijging staat de groep bankaandeelen met een stijging van 67 pCt., waarvan de oorzaken reeds hierboven werden vermeld. Eveneens sterk gestegen zijn de koersen der aandelen van de glasindustrie met 182 pCt. en die van de Trust- en Electrotrustaandeelen met resp. 187 pCt. en 174 pCt. Bij de waardeering van de aandelen der beide laatstgenoemde groepen speelt het feit, dat deze ondernemingen in het buitenland belangrijke beleggingen heb-

ben, een voorname rol. De overige aandeelengroepen vertoonen stijgingen, variërende van 80—160 pCt. Onder de 100 pCt. stijging ligt hier slechts de metaalindustrie, waarvan de gecompliceerde technische fabrieken na den stilstand gedurende de oorlogsdagen pas geleidelijk weer in bedrijf zijn gekomen, hetgeen, evenals de straffe prijsbinding in deze branche, van invloed is op de winsten gedurende het laatste jaar. Bij de kolenmijnen, waar de toestand analoog is, heeft het koersniveau zich beter kunnen ontwikkelen; de stijging bedraagt hier gemiddeld 111 pCt. Van de overige groepen industriele aandeelen moeten nog die van de zinkindustrie met 157 pCt., die van de textielindustrie met 128 pCt. en die van de chemische industrie met 123 pCt., evenals die van de koloniale mijnbouw- en rubberondernemingen met resp. 132 en 134 pCt. worden vermeld.

Het is voor het staatscrediet van België een goed teeken, dat de koersstijging niet tot de aandeelenmarkt beperkt is gebleven, doch ook op de markt voor vaste rentedragende fondsen is overgeslagen. Van Mei 1940 tot einde Februari 1941 is de koers van de groep Belgische staatsleeningen met 17 pCt. gestegen, hetgeen voor vaste rentedragende fondsen zeer aanzienlijk is.

Ten aanzien van de algemeene oorzaken voor de zeer aanzienlijke en langdurige hausse van de Belgische aandeelen kunnen in hoofdzaak drie factoren worden genoemd. Behalve het streven tot belegging van middelen in rendabele objecten, geeft de huidige gang van zaken in vele branches, die veel meer dan voorheen voor de behoeften van de binnenlandsche markt van belang zijn, aanleiding tot teyredenheid, terwijl niet in de laatste plaats in de huidige beurswaardering een levendig vertrouwen in de groote mogelijkheden en een daarmee overeenkomstige winstverwachting voor de Belgische industrie na een komenden vrede tot uitdrukking komt.

Dr. H. SCHWARZ.

INGEZONDEN STUKKEN.

DE REGELING DER HYPOTHEEKRENTEN.

De heer C. L. G. van Deutekom, cand.-notaris te Haarlem, schrijft ons:

In de E.-S.B. van 26 Februari jl. (blz. 150) gaf de heer Ch. Glasz een overzicht onder bovenstaanden titel. De geachte schrijver zette o.m. in het kort de redenen uiteen, waarom werd afgezien van het vaststellen van een uniforme maximum-rente voor alle nieuwe hypothecaire leeningen. De argumenten overtuigden mij niet.

Dat de rentetarieven afhankelijk zijn van de kwaliteit der hypotheek (wat betreft debiteur en onderpand) kan gereedelijk worden toegegeven. In dit opzicht is echter de thans aanvaarde regeling — waarbij aan iederen notaris verzocht is, de door zijn particuliere cliënten hoogstens te berekenen rente op te geven, welke rente dan al of niet door het Departement wordt goedgekeurd — niets soepeler dan een van hoogerhand vastgesteld maximum. Integendeel, wanneer het ter goedkeuring voorgedragen rentepercentage laag is uitgevallen, is er weinig speling.

Als bezwaar tegen het bepalen van een maximum-rente werden genoemd de plaatselijke verschillen in den rentevoet. De hieruit voortvloeiende bezwaren zouden zijn te onderwerpen door niet één maximum voor het geheele land vast te stellen, doch deze aangelegenheid regionaal te regelen. Bij het beoordeelen der door de notarissen voorgestelde rentetarieven zal het Departement toch ook regionaal een leidraad moeten hebben. De regionale tarieven zouden kunnen worden samengesteld na overleg met de verschillende „ringen” van notarissen.

In het kader van een dergelijke regeling zou dus evenveel — of even weinig! — rekening kunnen worden gehouden met de diverse verschillen als bij de thans toegepaste methode.

Aan de thans gevolgde methode zijn diverse bezwaren verbonden. De geachte schrijver noemde er reeds één, waarvan het gewicht nog niet valt te beoordeelen. Daarnaast komt dat van de extra-werkzaamheden voor de — door diverse nieuwe maatregelen toch vaak reeds overbelaste — notaris-kantoren. Wéér een stroom van formulieren in allerlei kleuren!

Daar komt nog bij, dat deze regeling den notaris in een positie plaatst, die wel sterk in strijd is met diens wettelijke functie van slechts officieel vastlegger der overeenkomst tusschen partijen. Nu is het in de practijk zeker zoo, dat in vele gevallen de notarissen een overwegenden invloed hebben op het vaststellen van hypotheekrenten door particulieren, doch het is toch wel een scheeve voorstelling om te spreken over van den notaris uitgaande tarieven, alsof deze zelf de belegger was.

Dit laatste is zeker volkomen in strijd met de feiten, als het leeningen met tweede hypotheek betreft, die op de particuliere markt vrijwel niet voorkomen, en bij welke afsluiting de notarissen vrijwel nimmer als tusschenpersoon optreden. De rentevoorstellen, welke de notarissen voor zulke leeningen doen, zullen dan ook m.i. niet anders zijn dan schattingen van wat het Departement hoogstens zal goedkeuren. Het nut hiervan ontgaat mij.

ONTVANGEN BOEKEN EN BROCHURES.

BOEKEN.

Hoofddlijnen der Staatshuishoudkunde door Mr. I. B. Cohen, 18e dr. (Groningen-Batavia P. Noordhoff N.V. 1941; Prijs ingen. f 2.40, geb. f 3.—, 239 blz.).

De voornaamste verandering in dezen nieuwen druk van het leerboek van Mr. Cohen bestaat uit de invoeging van een hoofdstuk: de overheid en het economisch leven. Hierin wordt een nuttig overzicht gegeven van de wetten, waarin het staatsingrijpen op economisch gebied in Nederland tot Mei 1940 is neergelegd. Daarnaast is meer aandacht besteed aan nieuwe economisch-politieke opvattingen, o.a. aan de organisatie van het bedrijfsleven in Duitschland. Een en ander heeft het boek aan bruikbaarheid doen winnen.

Relastingheffing van naamlooze vennootschappen, door Mr. Dr. H. A. Zeven (Haarlem 1941; H. D. Tjeenk Willink en Zoon N.V. Prijs f 2.90, 153 blz.).

Een boek, dat naast de talrijke artikelsgewijze samengestelde commentaren op de Winstbelasting 1940 een bijzondere plaats inneemt, daar het een vergelijking bevat tusschen de Vennootschapsbelasting in Nederlandsch-Indië en de Winstbelasting hier te lande; een vergelijking, die niet slechts de beginselen en den bouw der beide belastingverordeningen betreft, maar zich ook uitstrekt tot de jurisprudentie betreffende het winstbegrip bij de toepassing van verschillende belastingen in de onderscheiden deelen van het Nederlandsche Rijk.

Quo vadis-Amerika? bewerkt door Max Drews. Hamburgisches Welt-Wirtschafts-Institut E.V. (Hamburg 1941; Hanseatische Verlagsanstalt. 172 blz.).

Dit boek bevat een verzameling opstellen, in den loop van 1940 in „Wirtschaftsdienst” verschenen. Op grond van naakte feiten worden hierin wetenschappelijk onderzocht de politieke wil en de economische kracht van de Vereenigde Staten.

Die Binnenkolonisation in Italien door Prof. Dr. Friedrich Vöchting. No. 64 der Kieler Vorträge gehalten im Institut für Weltwirtschaft an der Universität Kiel. (Jena 1941; Verlag von Gustav Fischer. 27 blz.).

De basis van deze rede vormt een in 1937 in de „Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik” verschenen

artikel van Prof. Vöchting „Italienische Binnensiedlung“, dat echter op essentiële punten werd gewijzigd en aangevuld en ten deele geheel opnieuw bewerkt.

BROCHURES.

De markt- en straathandel in Nederland. Verslagen en Mededeelingen van de Directie van Handel en Nijverheid van het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart. Jaargang 1941 No. 1 ('s-Gravenhage 1941; Algemeene Landsdrukkerij. Prijs f 0.50, 57 blz.).

Naar corporatieve bedrijfsorganisatie door J. Meijer Azn. ('s-Gravenhage 1941; W. J. Ort, 46 blz.).

Rapport over de te verwachten betrekkingen tusschen Friesland en den Noord-Oost Polder, samengesteld door de Friesche Commissie voor den Noord-Oost Polder. (Leeuwarden 1941; Drukkerij Hubert de Groot, 48 blz.).

OVERHEIDSMATREGELEN OP ECONOMISCH GEBIED.

HANDEL EN NIJVERHEID.

Beperking van werk. Het is den leiders van landbouw-, industrie- en handelsbedrijven, alsmede dengene die een vrij beroep uitoefenen, verboden: 1. het werk in het bedrijf of in het vrije beroep tijdelijk of voorgoed stop te zetten;

2. den werktijd van werknemers tot minder dan 36 uren in de week te verkorten; 3. werknemers te ontslaan, tenzij artikel 1639p B.W. toepasselijk is. (E.V. 4/4/'41, pag. 485; V.B. No. 13).

Dierlijk haar. Regeling van den handel in en het verwerken van dierlijk haar. (E.V. 4/4/'41, pag. 485; Stct. No. 61).

Grit. Het vervaardigen en uitvoeren van grit is slechts toegestaan aan bij de Nederlandsche Akkerbouwcentrale aangesloten georganiseerden en indien door genoemde centrale, al dan niet onder voorwaarden, vergoening is verleend. (Grit-besluit 1941). (E.V. 4/4/'41, pag. 485; Stct. No. 63).

Hotel-, Cafe-, Restaurant- en Pensionbedrijf. Nadere regeling van de inschrijving van hotels, café's, restaurants en pensions bij het Rijksbureau voor het Hotelbedrijf. Hierbij wordt o.m. onderscheid gemaakt tusschen inrichtingen, welke in centra van verkeer gevestigd zijn, en andere. (E.V. 4/4/'41, pag. 484; Stct. No. 63).

Linoleumindustrie. De sectie Linoleumindustrie van het Rijksbureau voor Verwerkende Industrieën wordt thans ook ingesteld voor die ondernemingen, welke zich als hoofd- of nevenbedrijf bezighouden, met het verhandelen van linoleum, doch met uitzondering van detailhandelaren. (E.V. 4/4/'41, pag. 484; Stct.No. 64).

MAANDCIJFERS.

INDEXCIJFERS VAN NEDERLANDSCHE AANDELEN (Centraal Bureau voor de Statistiek)

(Men zie voor de wijze van berekening der indexcijfers het Maandschrift van het C.B.S. van Maart 1925, blz. 355 e.v. en 30 April 1937, blz. 605 e.v. De lijst der fondsen, uit welke noteering de indexcijfers worden berekend, ligt ter inzage op het Centraal Bureau voor de Statistiek).

De tusschen haakjes geplaatste cijfers geven het aantal fondsen aan, waaruit het indexcijfer berekend is.

1930 = 100	Productie- middelen industrieën (29)	Consumptie- goederen industrieën (22)	Nijverheid (51)	Banken (6)	Scheepvaart- onder- nemingen (6)	Petroleum (1)	Internationale fondsen ¹⁾ (5)	Suiker (5)	Rubber (7)	Tabak (4)	Thee (5)	Indische onder- nemingen ²⁾ (29)	Algemeen index- cijfer ³⁾ (100)	Amerik. fondsen (15)
1930	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1931	72	76	74	86	55	57	51	63	51	68	65	66	70	59
1932	44	55	49	64	30	37	32	36	29	39	46	41	46	39
1933	51	59	54	72	26	44	34	35	45	38	59	49	52	36
1934	50	66	57	68	21	42	34	28	73	41	69	58	55	34
1935	46	67	55	75	21	47	38	34	80	48	65	60	55	37
1936	52	76	64	80	38	79	44	42	109	70	73	79	66	62
1937	85	108	95	103	113	108	70	64	209	92	107	120	104	76
1938	84	105	93	99	98	90	57	56	145	81	94	98	96	54
1939	86	100	92	80	94	79	45	63	132	53	84	86	90	56
Jan. '40	80.4	92.7	85.7	65.4	106.6	69.8	38.2	67.3	141.7	46.6	80.2	86.0	85.4	54.3
Febr. „	81.0	92.6	86.0	65.1	106.3	66.3	36.4	64.9	135.3	48.1	79.2	83.6	84.7	52.5
Mrt. „	82.0	96.7	88.3	64.1	110.1	64.2	35.9	64.3	132.0	46.7	78.0	82.3	85.7	52.6
April „	82.3	94.5	87.6	63.8	111.1	58.8	34.7	61.8	126.2	47.5	72.6	77.7	83.9	53.5
Sept. „ ⁴⁾	99.3	111.6	104.6	68.4	110.8	60.4	50.3	61.2	131.7	52.2	74.5	79.5	94.3	56.1
Oct. „	109.6	123.6	115.6	80.2	117.5	63.9	63.1	64.1	144.0	55.1	82.3	85.8	104.1	57.
Nov. „	113.1	130.6	120.7	84.3	127.8	75.7	65.9	74.3	170.4	65.7	103.7	102.6	112.7	69.8
Dec. „	118.0	134.5	125.1	85.1	134.2	71.4	62.3	77.9	182.4	69.7	93.9	105.4	116.1	69.7
Jan. '41	126.2	139.2	131.8	85.9	134.1	70.8	61.8	77.6	186.2	70.6	93.4	106.4	120.0	69.7
Febr. „	120.8	133.4	126.2	84.1	125.3	62.0	56.7	69.6	169.9	64.9	89.4	97.6	113.4	63.4
Mrt. „	123.0	135.8	128.5	82.1	125.6	60.0	56.8	69.9	174.0	64.9	90.7	99.0	115.1	63.8

¹⁾ Fondsen, die zowel internationaal verhandelbaar zijn, als geacht kunnen worden sterk den invloed van den buitenlandschen conjunctureelen toestand te ondervinden.

Hieronder is ook het petroleumtaandeel uit de voorafgaande kolom opgenomen.

²⁾ Hieronder zijn begrepen de aandelen uit de 4 voorafgaande kolommen.

³⁾ Aandelen van Nederlandsche en Nederlandsch-Indische ondernemingen, waaronder 3 fondsen, die niet in de voorafgaande kolommen zijn opgenomen.

⁴⁾ Over de maanden Mei t/m. Augustus '40 werden geen indexcijfers berekend.

Openbare nutsbedrijven. Instelling van een sectie openbare nutsbedrijven van het Rijksbureau voor Verwerkende Industrieën. (E.V. 4/4/'41, pag. 484; Stct. No. 64).

Papierindustrie. De dispensatie verleend voor het verwerken van papier tot plakband is thans opgeheven, zoodat hiervoor thans een vergunning van het Rijksbureau voor Papier vereischt is. (E.V. 4/4/'41, pag. 484; Stct. No. 58).

Rijwielbanden. Nadere mededeelingen met betrekking tot de rantsoeneering van rijwielbanden (inzake de verstrekking van nieuwe banden en de voorziening met plakmateriaal voor reparatiedoeleinden). (E.V. 28/3/'41, pag. 450).

Smeerolie. Prijsregeling. Prijsregeling voor den handel in gebruikte smeerolie. (E.V. 4/4/'41, pag. 483; Stct. No. 62)

Specerijen. Prijsregeling. Vaststelling van maximumprijzen voor den verkoop van specerijen aan het publiek. (E.V. 28/3/'41, pag. 449).

Turf. Verplichte levering van een bepaalde hoeveelheid fabrieksturf door verversers aan de Nederlandsche Turfcentrale te Assen. (E.V. 4/4/'41, pag. 485; Stct. No. 61).

Verlenging spertijden. De spertijd, ingesteld overeenkomstig de Vestigingswet Kleinbedrijf 1937, is ten aanzien van den kleinhandel in tot verbruik bereide tabak, het mineraalwaterbedrijf, het terrazzobedrijf en het banketbakkers- en banketkoopbedrijf, met 6 maanden verlengd. (E.V. 4/4/'41, pag. 484; Stct. No. 58).

LANDBOUW EN VOEDSELVOORZIENING.

Prijsregeling tuinbouwgewassen. Wijziging van de staande en vaststelling van nieuwe maximumprijzen voor tuinbouwgewassen. (E.V. 28/3/'41, pag. 451; Stct. No. 59).

Schape. Regeling inzake huisslachten van schape, die vrijwel analoog is aan die, vervat in het Huisslachtenbesluit 1940 Varkens. (Zie E.-S.B. 12/3/'41, pag. 93). (E.V. 28/3/'41, pag. 451; Stct. No. 59).

Slachtgevoelgte. Een gedeelte van de voorraden slachtgevoelgte, welke in vrieshuizen zijn opgeslagen en zijn geregistreerd bij de Nederlandsche Centrale voor Eieren en Plumvee te Beekbergen, zal worden vrijgegeven ten behoeve van ziekenhuizen, sanatoria, e.d. (E.V. 28/3/'41, pag. 451).

Tuinbouw. Regeling inzake het kunstmatig drogen van tuinbouwgewassen.

Verplichte veilingaanvoer voor sommige groenten; voor een andere wijze van afzet is vergunning vereischt van de Nederlandsche Groenten- en Fruitcentrale. (E.V. 28/3/'41, pag. 451; Stct. No. 58).

Varkens. Nadere mededeelingen inzake de regeling van den omvang van den varkensstapel. (E.V. 28/3/'41, pag. 451; Stct. No. 58).

Vischinventarisatie. Afkondigingen van het zgn. Vischinventarisatiebesluit 1941, welk besluit nagenoeg van denzelfden inhoud is als het hierdoor vervangen Vischinventarisatiebesluit 1939. (E.V. 28/3/'41, pag. 452; Stct. No. 55).

RANTSOENEERING EN DISTRIBUTIE.

Boter en vet. Nadere regeling voor slagers in verband met de rantsoeneering van boter en vet. (E.V. 28/3/'41, pag. 452).

Generator-anthraciet. Voorschriften inzake het inleveren van bonnen voor generator-anthraciet in verband met aanvulling van voorraden. (E.V. 28/3/'41, pag. 453).

GELD-, CREDIET-EN BANKWEZEN EN BELASTINGEN.

Betalingsverkeer met het buitenland. Regeling inzake het betalingsverkeer met Roemenië. (E.V. 28/3/'41, pag. 454).

Motorrijtuigenbelasting. Van 1 April a.s. af zullen motorrijtuigen, ingericht om te worden voortbewogen zoowel met gas als met benzine, eveneens van de verhooging der motorrijtuigenbelasting zijn vrijgesteld. Voor hen, die reeds voor een termijn tot na 1 April de belasting vooruit hebben betaald, zal restitutie kunnen plaats vinden. (E.V. 28/3/'41, pag. 453).

Omzetbelasting. Nadere regelingen inzake de heffing van de omzetbelasting. (E.V. 28/3/'41, pag. 460; 4/4/'41, pag. 495/96).

Tabaksaccijns. Publicatie van eenige uitvoeringsmaatregelen inzake de resolutie betreffende de verhooging van den tabaksaccijns. (E.V. 28/3/'41, pag. 453; Stct. No. 55).

VERKEER.

Herstel Rijn- en Binnenvaartvloot. Besluit betreffende het herstel van de Rijn- en binnenvaartvloot. Hierbij is o.m. bepaald, dat de koopsommen voor de door de Deutsche militaire autoriteiten aangekochte, in Nederland thuisbehoorende, Rijn- en binnenvaartvaartuigen, alsmede de vergoedingen voor de door die militaire autoriteiten in gebruik gevorderde tot bedoelde categorie behoorende vaartuigen, welke zijn verloren gegaan, niet aan de rechthebbers worden uitbetaald, doch 'in 's-Rijks schatkist worden gestort, teneinde te waarborgen, dat zij worden besteed voor het herstel van de Rijn- en binnenvaartvloot. De Staat der Nederlanden is jegens de rechthebbers aansprakelijk voor de uitkeering van de koopsommen en vergoedingen, welke nader zal worden geregeld. In het algemeen zal de uitkeering geschieden door toewijding van een ander vaartuig. Een bouwplan zal worden opgesteld tot herstel van de Rijn- en binnenvaartvloot. Instelling van een Commissie Herstel Rijn- en Binnenvaartvloot 1941. (E.V. 28/3/'41, pag. 455; V.B. No. 12).

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. (Disc. Wiss. 3 28 Aug. '39	Lissabon . . . . . 4 11 Aug. '37
Bk. (Bel. Bi. Eff. 3½ 28 Aug. '39	Londen . . . . . 2 26 Oct. '39
Bk. (Vrsch. in RC 3½ 28 Aug. '39	Madrid . . . . . 4 29 Mrt. '39*)
Athene . . . . . 6 4 Jan. '37	N.-York E.R.B. 1 27 Aug. '37
Batavia . . . . . 3 14 Jan. '37	Oslo . . . . . 4½ 21 Sept. '39
Belgrado . . . . . 5 1 Febr. '35	Parijs . . . . . 1½ 17 Mrt. '41
Berlijn . . . . . 3½ 9 Apr. '40	Prag . . . . . 3 1 Jan. '36
Boekarest . . . . . 3 12 Sept. '40	Pretotia . . . . . 3½ 15 Mei '33
Brussel . . . . . 2½ 25 Jan. '40	Rome . . . . . 4½ 18 Mei '36
Boedapest . . . . . 3 22 Oct. '40	Stockholm . . . . . 3½ 17 Mei '40
Calcutta . . . . . 3 28 Nov. '35	Tokio . . . . . 3.46 11 Mrt. '38
Dantzig . . . . . 4 2 Jan. '37	Warschau . . . . . 4½ 18 Dec. '37
Helsingfors . . . . . 4 3 Dec. '34	Zwits. Nat. Bk. 1½ 25 Nov. '36
Kopenhagen . . . . . 4 15 Oct. '40	

*) 3% voor wissels, promessen en leeningen met een looptijd van meer dan 120 dagen.

*) Niet officieel bevestigd.

KOERSEN VASTGESTELD DOOR HET NEDERLANDSCHE CLEARINGINSTITUUT.

(met data van vaststelling)	
Belga's . . . . . 30.14 7 Aug. '40	Dinar
Zw. Francs 43.56 11 Oct. '40	(nwe. schuld) 4.23 16 Aug. '40
Fr. Francs . . . . . 3.77 6 Mrt. '41	Turksche
Lires . . . . . 9.87 3 Sept. '40	Ponden 1.45½ 29 Dec. '39
Deensche Kr. 36.37 17 Febr. '41	Lewa (Bulgarije) 2.30 25 Nov. '40
Noordsche Kr. 42.82 21 Dec. '40	Pengoe (Hongarije)
Zweedsche Kr. 44.85 13 Aug. '40	(oude schuld) 36.52 20 Dec. '40
Tsjech. Kr.	Pengoe
(oude schuld) 6.42 16 Aug. '40	(nwe. schuld) 45.89 20 Dec. '40
Tsjech. Kr.	Zloty (Polen)
(nwe. schuld) 7.54 16 Aug. '40	(oude schuld) 35.28 28 Jan. '41
Dinar (Joego-Slavië)	(nwe. schuld) 37.68 14 Febr. '41
(oude schuld) 3.43 16 Aug. '40	

ZILVERPRIJS

Londen *)		N. York *)		A'dam *)		Londen*)	
1 April 1941	23½	34¾	1 April 1941	2125	168/—		
2 „ 1941	23½	34¾	2 „ 1941	2125	168/—		
3 „ 1941	23½	34¾	3 „ 1941	2125	168/—		
4 „ 1941	23½	34¾	4 „ 1941	2125	168/—		
5 „ 1941	23½	—	5 „ 1941	2125	168/—		
7 „ 1941	23½	34¾	7 „ 1941	2125	168/—		
8 April 1940	20½	34¾	8 April 1940	2050	168/—		
23 Aug. 1939	18½	37¾	23 Aug. 1939	2110	148/6½		

*) In pence p. oz. stand. *) Foreign silver in \$c. p. oz. fine.

*) In guldens per kg 1000/1000. *) In sh. p. oz. fine.

OFFICIEELE WISSELKOERSEN NEDERLANDSCHE BANK.
Valuta's (schriftelijk en t.t.)

	N.-York	Berlijn	Brussel	Zürich	Stockh.	Helsinki
1 Apr. 1941	1.88 ³ / ₈	75.36	30.14	43.67	44.85 ¹ / ₂	3.81 ¹ / ₂
2 " 1941	1.88 ³ / ₈	—	30.14	43.67	44.85 ¹ / ₂	3.81 ¹ / ₂
3 " 1941	1.88 ³ / ₈	—	30.14	43.67	44.85 ¹ / ₂	3.81 ¹ / ₂
4 " 1941	1.88 ³ / ₈	—	30.14	43.67	44.85 ¹ / ₂	3.81 ¹ / ₂
5 " 1941	1.88 ³ / ₈	—	30.14	43.67	44.85 ¹ / ₂	3.81 ¹ / ₂
7 " 1941	1.88 ³ / ₈	—	30.14	43.67	44.85 ¹ / ₂	3.81 ¹ / ₂
Laagste d.w.	1.88 ³ / ₈	—	30.11	43.63	44.81	3.81
Hoogste d.w.	1.88 ³ / ₈	—	30.17	43.71	44.90	3.82
Muntpariteit	1.469	59.263	24.906	48.003	66.671	6.266

KOERSEN TE NEW-YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ per 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. f 100)
1 April 1941	4.03 ¹ / ₄	2.32	40.05	—
2 " 1941	4.03 ¹ / ₄	2.33	40.05	—
3 " 1941	4.03 ¹ / ₄	2.33	40.05	—
4 " 1941	4.03 ¹ / ₄	2.33	40.05	—
5 " 1941	4.03 ¹ / ₄	2.33	40.05	—
7 " 1941	4.03 ¹ / ₄	2.32	40.05	—
8 " 1940	3.55 ¹ / ₂	2.01 ¹ / ₂	40.20	53.09 ¹ / ₂
Muntpariteit	4.86	3.90 ³ / ₈	23.81 ¹ / ₂	40 ³ / ₈

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en landen	Not. eenh.	31 Mrt. '41 Laagste	5 Apr. '41 Hoogste	5 Apr. '41	24/29 Mrt. '41 Laagste	29 Mrt. '41 Hoogste
Officieel:						
New York	\$ p. £	4.02 ¹ / ₂	4.03 ¹ / ₂	4.03	4.02 ¹ / ₂	4.03 ¹ / ₂
Parijs	Fr. p. £	—	—	—	—	—
Stockholm	Kr. p. £	16.85	16.95	16.90	16.85	16.95
Montreal	\$ p. £	4.43	4.47	4.45	4.43	4.47
Buenos Aires	Pes. p. £	16.95 ¹ / ₂	17.13	17.04 ¹ / ₂	16.95 ¹ / ₂	17.13
Niet-Officieel:						
Alexandrië	P. p. £	97.50	97.50	97.50	97.50	97.50
Athene	Dr. p. £	525	525	525	515	525
Bangkok	Sh. p. £	—	—	—	—	—
Bombay	d. p. r.	18.—	18.—	18.—	18.—	18.—
Budapest	d. p. £	—	—	—	—	—
Hongkong	P. p. \$	15.—	15.—	15.—	15.—	15.—
Istanbul	T£ p. £	—	—	—	—	—
Kobe	d. p. yen	14.25	14.35	14.25	14.25	14.35
Lissabon	Escu. p. £	99.80	100.20	100.—	99.80	100.20
Madrid	Pt. p. £	40.50	40.50	40.50	40.50	40.50
Montevideo	d. p. p.	—	—	—	—	—
Rio de Janeiro	d. p. mil.	—	—	—	—	—
Sjanghai	d. p. \$	3.25	3.32	3.25	3.21	3.37
Singapore	d. p. \$	28.16	28.16	28.16	28.16	28.16

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen	23 Maart 1941	31 Maart 1941
Saldo van 's Rijks Schatkist bij de Nederlandsche Bank	—	—
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	f 72.597,90	f 339.139,64
Voorschotten op ult. Febr. '41 aan de gemeenten verstr. op aan haar uit te keeren hoogsdom der pers. bel., aand. in de hoofdsom der grondbel. en der gem.fondsbel., alsmede op. op die belastingen en op de vermogensbelasting	—	—
Voorschotten aan Ned.-Indië	133.756.283,71	135.973.284,41
Idem voor Suriname ¹⁾	10.221.101,69	10.221.101,69
Idem aan Curaçao ¹⁾	169.788,71	169.788,71
Kasvord. wegens credietverstrekking a. h. buitenland	73.613.799,49	73.300.526,74
Daggeldleeningen tegen onderpand	—	—
Saldo der postrek. van Rijks-comptabelen	83.258.179,65	69.069.993,06
Vordering op het Alg. Burg. Pensioenfonds ¹⁾	—	—
Vordering op andere Staatsbedr. en instellingen ¹⁾	59.361.017,58	62.240.491,52
Verplichtingen		
Voorschot door de Ned. Bank ingevolge art. 16 van haar octrooi verstrekt	f 14.292.096,24	f 15.000.000,—
Voorschot door de Ned. Bank in reken.-cour. verstrekt	—	143.598,31
Schuld aan de Bank voor Ned. Gemeenten	—	—
Schatkistbiljetten in omloop	156.937.000,—	156.937.000,—
Schatkistpromessen in omloop	1043.100.000,— ²⁾	1096.800.000,— ²⁾
Daggeldleeningen	—	—
Zilverbons in omloop	57.676.296,50	60.245.034,—
Schuld op ultimo Febr. '41 aan de gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsbel. alsmede op. op die bel. en op de vermogensbelasting	1.491.309,70	1.491.309,70
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenfonds ¹⁾	419.383,83	555.337,53
Id. aan het Staatsbedr. der P. T. en T. ¹⁾	148.568.757,97	138.724.442,12
Id. aan andere Staatsbedrijven ¹⁾	25.927.120,97	24.303.314,58
Id. aan div. instellingen ¹⁾	219.695.633,18	221.445.241,66

¹⁾ In rekg. crt. met 's Rijks-Schatkist ²⁾ Rechtstreeks bij De Nederlandsche Bank f 128.000.000,— ³⁾ Idem f 160.000.000,—

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 7 April 1941.

Activa.	
Binnenl. Wissels, Promessen, enz.	f 209.684.794
Papier op het Buitenland	f 22.907.385
Beleeningen incl. voorschotten in rekening-courant op onderpand	f 198.835.065
Op Effecten enz. Op Goederen en Ceelen	f 198.501.590
Voorschotten aan het Rijk	f 15.000.000
Munt en muntmateriaal: Gouden munt en gouden muntmateriaal	f 1.071.728.123
Zilveren munt, enz.	f 17.600.566
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds	f 1.089.328.689
Gebouwen en meubelen der Bank	f 4.500.000
Diverse rekeningen	f 230.402.809
Totaal	f 1.819.306.741

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000
Reservefonds	f 4.454.252
Bijzondere reserves	f 13.494.514
Pensioenfonds	f 10.904.132
Bankbiljetten in omloop	f 1.592.510.550
Bankassigtiën in omloop	f 113.730
Rek.-Courant } Van het Rijk saldo's	f —
Rek.-Courant } Van anderen	f 165.752.317
Diverse rekeningen	f 165.752.317
Totaal	f 1.819.306.741
Beschikbaar metaalsaldo	f 388.401.211
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de bank gerechtigd is	f 930.115.690
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de bank ondergebracht	f 201.000.000
Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99)	f 57.977.150

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Gouden munt en muntmater.	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
7 Apr. '41	1.071.728	1.592.511	165.866	388.401	62
1 " '41	1.096.335	1.593.329	144.547	420.234	+64
24 Mrt. '41	1.096.387	1.550.684	133.711	441.745	66
6 Mei '40	1.160.287	1.158.613	255.183	607.242	83
Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-prom. rechtstr.	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Div. reken. (act.)
7 Apr. '41	209.685	201.000	198.835	22.907	230.403
1 " '41	169.525	160.000	211.249	22.907	—
24 Mrt. '41	135.524	126.000	202.635	22.907	203.710
6 Mei '40	9.853	—	217.756	750	20.648

¹⁾ Per 1 April 1940 herwaardeering van den goudvoorraad op basis van een depreciatie-percentage van 18 pCt.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud en deviezen	Reuten-bank-scheine	Andere wissels cheques en schatkistpapier	Beleeningen	
30 Maart 1941	77,8	281,1	15.367,4	22,7	
22 " 1941	78,0	304,4	13.965,7	24,6	
15 " 1941	77,8	286,5	14.202,2	32,4	
23 Aug. 1939	77,0	27,2	8.140,0	22,2	
Data	Effecten	Diverse Activa	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
30 Mrt. '41	32,3	1.245,6	14.188,3	2.126,6	390,5
22 " '41	32,2	1.463,6	13.268,1	1.939,2	360,4
15 " '41	29,6	1.365,5	13.486,4	1.838,7	360,4
23 Aug. '39	982,6	1.380,5	8.709,8	1.195,4	454,8

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Bank. Departm.	Other securities		
				Disc. and Advances	Securities	
2 Apr. '41	1.200	614.630	15.610	36.810	19.130	
26 Maart '41	1.340	611.480	18.760	45.280	19.340	
19 " '41	1.470	608.420	21.820	6.140	21.050	
23 Aug. '39	247.263	508.064	38.353	5.711	24.334	
Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings perc. ¹⁾
			Bankers	Other Acc.		
2 Apr. '41	124.540	22.240	101.450	55.240	16.550	9,3
26 Mrt. '41	126.510	21.980	118.600	52.290	19.670	10,2
19 " '41	129.830	14.740	95.190	52.050	23.050	14,2
23 Aug. '39	99.666	22.371	92.132	36.229	39.199	26,0

DE TWENTSCHE BANK N.V.

GEVESTIGD TE AMSTERDAM

Maandstaat op 31 Maart 1941

Kas, Kassiers en Daggeldleeningen	f	10.778.575,64
Nederlandsch Schatkistpapier	„	170.851.488,27
Ander Overheidspapier	„	6.640.994,56
Wissels	„	143.291,54
Bankiers in Binnen- en Buitenland	„	11.270.507,81
Effecten en Syndicaten	„	6.225.041,32
Prolongatiën en Voorschotten tegen Effecten	„	30.199.350,18
Debiteuren	„	47.504.321,95
Deelnemingen — (incl. Voorschotten)	„	1.543.425,05
Gebouwen	„	4.000.000,—
Belegde Reserve voor Verleende Pensioenen	„	1.660.884,64
Effecten van Aandeelhouders in Leendepot	„	13.124.850,—
	f	<u>303.942.730,96</u>

Kapitaal	f	40.000.000,—
Reserve	„	10.750.000,—
Deposito's op Termijn	„	28.283.801,17
Crediteuren	„	204.145.564,09
Kassiers en genomen Daggeldleeningen	„	1.884.790,09
Overloopende Saldi en Andere Rekeningen	„	4.092.840,97
Reserve voor Verleende Pensioenen	„	1.660.884,64
Aandeelhouders voor Effecten in Leendepot	„	13.124.850,—
	f	<u>303.942.730,96</u>

Alfabetische Index Overheidsmaatregelen op Economisch gebied

(Zie voor den alfabetischen index Overheidsmaatregelen in 1940 het Jaarregister 1940, laatste bladzijde.)

Aardappelen	(1304) 57, ('14) 216	Motorrijtuigenbelasting	(1304) 57, ('16) 249
Aardolieproducten (zie ook Brandstoffen, Motor)	(1302) 31, ('09) 147, ('14) 215, ('16) 249	Oliën en vetten	(1304) 56, ('05) 75, ('06) 93, ('09) 147, ('14) 215/16, ('16) 249
Afval	(1311) 174, ('13) 205, ('14) 215, ('16) 248	Omzetbelasting	(1305) 75, ('12) 191, ('14) 216, ('16) 249
Appelen	(1311) 174	Ondernemingen	(1315) 233
Arbeidsdienstplicht	(1313) 205	Ondernemersovereenkomsten	(1302) 31
Arbeidsvoorwaarden	(1303) 46, ('06) 92, ('08) 128, ('09) 147, ('11) 173, ('13) 205, ('16) 248	Oorlogsschade	(1302) 31, ('08) 128, ('11) 173/74
Autobevrachtingsdienst	(1306) 93	Ópenbare nutsbedrijven	(1316) 249
Batterijen	(1303) 46	Organisatie bedrijfsleven	(1305) 74, ('14) 215
Belasting (1304) 57, ('05) 75/76, ('07) 108/09, ('12) 191, ('14) 216	(1302) 31, ('07) 107	Paarden	(1302) 31, ('06) 93, ('11) 175, ('14) 216
Benzine	(1302) 31, ('07) 107	Pachten	(1314) 216
Betalingsverkeer m. h. buitenland (1304) 57, ('05) 75, ('07) 108, ('16) 249	(1308) 128, ('12) 191	Papier	(1302) 31, ('16) 249
Bier	(1308) 128, ('12) 191	Papierwol	(1313) 205
Bindtouw	(1314) 216	Petroleum	(1302) 31
Binnenvaart	(1316) 249	Pluimveehouderij	(1312) 190
Bloembollencultuur	(1302) 31, ('03) 46	Prijsregeling	(1302) 31, ('03) 46, ('04) 56/57, ('05) 75, ('06) 92, ('07) 107/08, ('08) 128, ('11) 173/74/75, ('12) 189, ('13) 205, ('14) 215/16, ('16) 248/49
Bloemkweekerij	(1306) 92, ('11) 174	Radiohandel	(1305) 74
Boschbouw	(1311) 174	Rundvee	(1304) 57, ('06) 93
Boomkweekerij	(1305) 75, ('15) 233	Rijwielbanden	(1312) 190/91, ('16) 249
Boter	(1303) 46, ('04) 57, ('06) 92/93, ('14) 216, ('16) 249	Schape	(1306) 93, ('11) 175, ('16) 249
Bouwmaterialen (1303) 46, ('05) 74, ('07) 107, ('12) 189, ('14) 215, ('16) 249	(1302) 31, ('03) 46, ('05) 74/75, ('07) 107, ('08) 127, ('09) 147, ('16) 249	Scheepvaart	(1311) 173, ('14) 215/16, ('16) 249
Brandstoffen, Motor-	(1302) 31, ('03) 46, ('05) 74/75, ('07) 107, ('08) 127, ('09) 147, ('16) 249	Schoenindustrie	(1308) 128, ('16) 249
Brandstoffen, Vaste	(1304) 56, ('12) 191, ('13) 205	Schuldbrieven aan toonder	(1314) 216
Brood	(1314) 216	Schuldenaren, Bescherming	(1306) 92
Buitenlandsche handel (1302) 31, ('11) 173, ('12) 189, ('14) 215, ('15) 233	(1316) 249	Slachtgevogelte	(1316) 249
Cacao	(1314) 216	Slachtvee (1304) 56, ('07) 108, ('11) 174/75, ('12) 190, ('14) 216	(1314) 215
Carbolineum	(1311) 174	Sleepvaart	(1314) 215
Chemische producten	(1307) 107	Specerijen	(1304) 56, ('06) 92, ('12) 189, ('16) 249
Cichorei	(1306) 94	Spertijden	(1316) 249
Crisisinvvoerwet	(1305) 74	Steengroeven	(1311) 173
Crisisproducten (1302) 30, ('03) 46, ('04) 57, ('05) 74	(1307) 107	Stroo	(1307) 107, ('14) 216
Deviezenverkeer, Regeling (1304) 57, ('07) 109, ('12) 191, ('14) 216, ('16) 249	(1306) 92, ('14) 216, ('15) 233	Surrogaten	(1306) 92, ('14) 216, ('15) 233
Distributiebescheiden	(1306) 93	Tabaksproducten	(1304) 56, ('14) 216, ('16) 249
Doelcorporaties	(1311) 173	Textieldistributie (1304) 56, ('06) 93, ('12) 189, ('13) 205, ('14) 215/16	(1308) 128, ('14) 216
Effecten	(1312) 191	Thee	(1308) 128, ('14) 216
Eieren	(1306) 92, ('08) 129, ('14) 216	Tuinbouw (1302) 30/31, ('05) 75, ('06) 92, ('11) 175, ('12) 189/90, ('14) 216, ('16) 249	(1311) 174, ('16) 249
Electriciteit	(1304) 57, ('08) 129	Turf	(1311) 174, ('16) 249
Electrotechnisch bedrijf (1312) 189, ('13) 205, ('14) 215	(1312) 189, ('13) 205	Varkens	(1304) 57, ('06) 93, ('12) 190, ('16) 249
Fotografisch bedrijf	(1311) 173	Vaten	(1307) 107
Gas	(1304) 57, ('08) 129	Veeboekje	(1306) 93
Gasgeneratoren (1303) 46, ('05) 74, ('08) 127, ('09) 147, ('11) 173, ('16) 249	(1304) 57, ('08) 129	Veevoeder	(1304) 53
Gevogelte	(1304) 57	Vereffeningscertificaten	(1305) 77
Goederen voor de Duitse weermacht (1302) 31, ('06) 93, ('07) 109, ('08) 129, ('14) 216	(1304) 57, ('08) 127, ('09) 147, ('11) 173, ('16) 249	Verf	(1312) 184
Goederenbeurzen	(1311) 173	Vermogensbelasting	(1314) 219
Goederenverkeer m. h. buitenland (1302) 31, ('07) 109	(1304) 56, ('05) 75, ('06) 93, ('07) 109, ('09) 147, ('11) 173	Vervoerswelen (1305) 75, ('06) 93, ('07) 109, ('09) 147, ('11) 173	(1303) 46, ('07) 107, ('13) 205, ('14) 215, ('16) 248/49
Grafische Industrie	(1303) 46, ('05) 74, ('13) 205	Verwerkende Industrieën	(1303) 46, ('07) 107, ('13) 205, ('14) 215, ('16) 248/49
Grit	(1316) 248	Verzekering	(1304) 57
Grondbelasting	(1304) 57	Vetsmelters	(1304) 57
Hooi	(1307) 107, ('14) 216	Vezels	(1311) 173
Hotels, restaurants enz. (1308) 128, ('16) 248	(1304) 56, ('11) 173, ('14) 215	Visscherij	(1316) 249
Hout	(1304) 56, ('11) 173, ('14) 215	Vlas	(1311) 175, ('12) 190, ('13) 205
Houtteelt	(1311) 174	Vleesch (1304) 57, ('05) 75, ('07) 108, ('08) 128, ('12) 190, ('14) 216	(1305) 75, ('12) 190
Huurprijzen	(1303) 46	Voedselvoorziening	(1305) 75, ('12) 190, ('14) 216
Hypotheekwezen	(1304) 57	Vordering	(1315) 233
Invoerrechten (1304) 56, ('05) 74/75, ('08) 128	(1314) 215	Waardevermeerderingsbelasting	(1304) 57, ('05) 76
IJkwet	(1314) 215	Wederopbouw (1305) 74, ('07) 107, ('11) 174, ('16) 249	(1307) 109
IJzer en staal (1304) 56, ('07) 107, ('08) 128, ('09) 147, ('13) 205	(1305) 74, ('07) 107, ('11) 174, ('16) 249	Wijnbelasting	(1307) 109
Jute	(1305) 74, ('11) 173	Wild	(1304) 57, ('05) 74
Kaas	(1305) 75, ('06) 93, ('12) 191	Winstbelasting	(1304) 58
Keramische Industrie (1307) 107, ('13) 205	(1312) 189	Zaden	(1314) 216
Klompen	(1312) 189	Zakken	(1304) 56, ('05) 74, ('09) 147, ('11) 174
Koffie (1306) 92, ('08) 129, ('14) 216, ('15) 233	(1312) 189 91	Zeep	(1305) 75, ('07) 108, ('08) 129
Kunstmest	(1312) 189 91	Zoutindustrie	(1302) 31
Kunstzijde	(1311) 173	Zuivelindustrie (1304) 75, ('05) 75, ('06) 92, ('07) 108, ('14) 216	(1304) 75, ('05) 75, ('06) 92, ('07) 108, ('14) 216
Landbouw	(1302) 31, ('04) 57, ('05) 75, ('06) 92/93, ('07) 107/08, ('11) 175, ('12) 189, ('14) 216		
Landbouwgrond	(1302) 31, ('09) 147		
Landbouwinventarisatie	(1304) 57		
Lederindustrie	(1314) 215		
Linoleumindustrie	(1303) 46, ('14) 215, ('16) 248		
Lompen, enz.	(1304) 56, ('06) 92		
Loonbelasting (1304) 57, ('07) 108, ('12) 191	(1305) 75		
Luchtpostverkeer	(1305) 75		
Margarine	(1306) 92, ('14) 216		
Meel en -producten	(1307) 108		
Melk en -producten (1304) 57, ('07) 107/08, ('12) 190, ('14) 216	(1304) 57, ('07) 107/08, ('12) 190, ('14) 216		
Metalen (non-ferro)	(1304) 56, ('09) 147, ('11) 173, ('12) 189		

Cijfers tusschen haakjes verwijzen naar nummer E.-S.B., tweede cijfers naar de bladzijde, waar het bericht voorkomt.